პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

კომუნისტი

გაზეთი ვკამოდის 1920 წლის 3 ივნისიდან

საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოსა და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს ორგანო

КОМУНИСТИ — ОРГАН ЦК КП ГРУЗИИ, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА ГРУЗИНСКОЙ ССР И СОВЕТА МИНИСТРОВ ГРУЗИНСКОЙ ССР

1977 ოთხშაბათი 5 ოქტომბერი № 233 (16973) ფასი 2 კაპ. 1977

გუშინ მოსკოვში გაიხსნა სსრ კავშირის მეცხრე მოწვევის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მეშვიდე სესია.

საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტისა და მისი საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების შესახებ მოხსენება გააკეთა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალურმა მდივანმა, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარემ, საკონსტიტუციო კომისიის თავმჯდომარემ ამხანაგმა ლ. ი. ბრეჟნევმა.

მოსკოვი. 4 ოქტომბერი. კრემლის დიდი სასახლე. სსრ კავშირის მეცხრე მოწვევის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მეშვიდე სესიის გახსნა. სურათზე: სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს კავშირის საბჭოს და ეროვნებათა საბჭოს გაერთიანებული სხდომა.

საკავშირო საბჭოს საკვლევი ბიუროს ფოტოქრონიკა.

ჩვენ კომუნიზმისაკენ პარტია მიგვიძღვის

სსრ კავშირის მეცხრე მოწვევის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მეშვიდე სესია

ჩვენს სამშობლოს დიდი ისტორიული მნიშვნელობის მოვლენა დაუდგა: სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე სესიაზე, რომელიც 4 ოქტომბერს გაიხსნა მოსკოვში, განსახილველად და დასამტკიცებლად არის გამოტანილი საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის ახალი კონსტიტუციის პროექტი. სესია და ჩვენი ქვეყნის ახალი ძირითადი კანონის მიღება ისტორიული მოვლენა იქნება კომუნიზმის მშენებლობაში, გაამდიდრებს მსოფლიო სოციალიზმის გამოცდილების საერთო საგანძურს და მძლავრ სტიმულს მისცემს მთელი მსოფლიოს მშრომელთა ბრძოლას თავისუფლებისათვის, დემოკრატიისათვის, მტკიცე მშვიდობისა და სოციალური პროგრესისათვის.

ოთხ თვეს გაგრძელდა საყოველთაო-სახალხო განხილვა სსრ კავშირის კონსტიტუციის პროექტისა, რომელიც შემუშავებულია სკკპ ცენტრალური კომიტეტის, მისი პოლიტიკურის, პარტიის ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის, საკონსტიტუციო კომისიის თავმჯდომარის ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის უშუალო ხელმძღვანელობით. ყველა საბჭოთა ადამიანი — კომუნისტები და უპარტიოები, მუშები და კოლმეურნეები, მეცნიერებისა და კულტურის მოღვაწეები, მეომრები და მოსწავლე ახალგაზრდობა დიდი ინტერესითა და პასუხისმგებლობით სწავლობდნენ და ანალიზებდნენ ამ უმნიშვნელოვანესი დოკუმენტის ყოველ მუხლს. განხილვის შედეგების დახასიათებისას ამხანაგმა ლ. ი. ბრეჟნევმა ხაზგასმით აღნიშნა, რომ „ჩვენმა პარტიამ და ჩვენმა ხალხმა ცხადყვეს უდიდესი მონოლითური ერთიანობა, ღრმა დაინტერესება კომუნიზმის მშენებლობის მთავარი ამოცანების წარმატებული გადაწყვეტით“.

ძირითადი კანონის პროექტის განხილვა სკკპ XXV ყრილობის გადაწყვეტილებათა შესრულების დათვალიერებად გადაიქცა და ხელი შეუწყო მასების პოლიტიკური და შრომითი აქტიურობის ამაღლებას, ახალი შემოქმედებითი ძალები შეპატა ხალხს. სწარმოო კოლექტივებმა გადიდებული სოციალისტური ვალდებულებანი იკისრეს დიდი ოქტომბრის მე-60 წლისთავის აღსანიშნავად, რომლის დღესასწაულს საბჭოთა ადამიანებთან ერთად მთელი პროგრესული კაცობრიობა აღნიშნავს.

საბჭოთა ადამიანები დიდი აღფრთოვანებით შეხვდნენ სესიის წინ გაშარტული სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პლენუმის გადაწყვეტილებებს. პლენუმმა ძირითადად მოიწონა საკონსტიტუციო კომისიის მიერ წარმოდგენილი ძირითადი კანონის პროექტი და დაავალა ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევს გიგეკეთებინა მოხსენება ახალი კონსტიტუციის პროექტისა და მისი საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების შესახებ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს სესიაზე.

კრემლის დიდი სასახლე. ხადღესასწაულო განწყობილებით ჩამოვიდნენ სესიაზე დეპუტატები ქვეყნის ყველა კუთხიდან. მათ ეამაყებათ მინდობილი საპატიო მისია — შეასრულონ ამომრჩეველთა ერთსულოვანი განაწესი — ხმა მისცენ სსრ კავშირის ახალ კონსტიტუციას — ჩვენი ცხოვრების ძირითად კანონს.

აქვე არიან მოსკოვში აკრედიტებული დიპლომატიური წარმომადგენლობათა მეთაურები, მრავალი საზღვარგარეთელი სტუმარი, საბჭოთა და უცხოელი ჟურნალისტები.

დილის 10 საათია. დამსწრენი მჭუხარე, ხანგრძლივი ტაშით შეხვდნენ ამხანაგებს ლ. ი. ბრეჟნევს, ი. ვ. ანდროპოვს, ვ. ვ. გრიშინს, ა. ა. გრომიკოს, ბ. პ. კირილენკოს, ა. ნ. კოსიგინს, თ. დ. კულაკოვს, დ. ა. კუნაევს, ა. ტ. მაზუროვს, ა. ი. პელშეს, გ. ვ. რომანოვს, მ. ა. სუსლოვს, ფ. თ. უსტინოვს, ვ. ვ. შჩერბიცკის, გ. ა. ალიევს, პ. ნ. დემიჩევს, ვ. ვ. კუზნეცოვს, კ. ვ. ნაშეროვს, ბ. ნ. პონომარიოვს, შ. რ. რაშიდოვს, მ. ხ. სოლომენცევს, კ. უ. ჩერნენკოს, ი. ვ. კაპიტონოვს, ვ. ი. დოლგიხს, მ. ვ. ზიმიანინს, ი. ვ. რიაბოვს, ა. ვ. რუსაკოვს.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს კავშირის საბჭოს და ეროვნებათა საბჭოს გაერთიანებული სხდომა გახსნა. ეროვნებათა საბჭოს თავმჯდომარემ დეპუტატმა ვ. პ. რუზანმა. მას წინადადება შეაქვს სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მეშვიდე სესიის დღის წესრიგში შეიტანონ საკითხი:

საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტის შესახებ.

საკითხი სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს განსახილველად შემოაქვს საკონსტიტუციო კომისიას.

სესიის დღის წესრიგი ერთხმად დამტკიცეს.

მოხსენებისათვის სიტყვა ეძლევა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალურ მდივანს, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარეს, საკონსტიტუციო კომისიის თავმჯდომარეს ამხანაგ ლეონიდ ილიას ძე ბრეჟნევს.

დეპუტატები და სტუმრები ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევს მჭუხარე, ხანგრძლივი ოვაციით მიესალმნიან. ყველანი ფეხზე დგებიან.

მოხსენება „საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტისა და მისი საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების შესახებ“ დამსწრეებმა დიდი ყურადღებით მოისმინეს. დარბაზში ხმირად გაისმოდა მჭუხარე, ხანგრძლივი ტაში.

თავმჯდომარეს წინადადება შემოაქვს შექმნან სსრ კავშირის კონსტიტუციის პროექტის საბოლოო ტექსტის მოსამზადებელი სარედაქციო კომისია. ვ. ვ. რუზანმა გამოაცხადა, რომ კომისიის შემადგენლობა მოიწონეს ორივე პალატის უხეცესთა საბჭოებმა.

დეპუტატებმა ერთხმად აირჩიეს სარედაქციო კომისიაში 163 კაცი. ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის თავმჯდომარეობით და მიიღეს შესაბამისი დადგენილება.

ამის შემდეგ კავშირის საბჭოსა და ეროვნებათა საბჭოს პირველი გაერთიანებული სხდომა დახურულად გამოცხადდა.

საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტისა და მისი საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების შესახებ ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის მოხსენება

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს სესიაზე 1977 წლის 4 ოქტომბერ

პატივცემულო ამხანაგო დეპუტატებო!

უმაღლესი საბჭოს ახლანდელი სესიის წინაშე დგას ამოცანა, ამ სიტყვის სრული მნიშვნელობით, ისტორიული ამოცანა: მიიღოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის ახალი კონსტიტუცია.

ჩვენ ახალ კონსტიტუციას დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის მე-60 წლისთავის წინ ვიღებთ. ეს ქვეყნის ცხოვრების ორი უდიდესი მოვლენის უბრალო ქრონოლოგიური დამთხვევა როდია. მათ შორის გაცილებით უფრო ღრმა კავშირია. ახალი კონსტიტუცია, შეიძლება ითქვას, საბჭოთა სახელმწიფოს მთელი სამოცი წლის განვითარების კონცენტრირებული შედეგია. იგი ნათლად მოწმობს, რომ წარმატებით ხორციელდება ოქტომბრის მიერ გამოცხადებული იდეები, ლენინის ანდერძი. (ტაში).

უმაღლესი საბჭოს განსახილველად წარმოდგენილი კონსტიტუციის პროექტი ადამიანთა დიდი კოლექტივის მრავალი წლის დაძაბული მუშაობის ნაყოფია. სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს მიერ შექმნილი საკონსტიტუციო კომისიის შემადგენლობაში იყვნენ გამოცდილი პარტიული და სახელმწიფო მუშაკები, მუშათა კლასის, კოლმეურნე გლეხობისა და სახალხო ინტელიგენციის, ჩვენი ქვეყნის მრავალი ერის წარმომადგენლები. პროექტის შემუშავებაში მონაწილეობდნენ თვალსაჩინო მეცნიერები, სპეციალისტები, სახელმწიფო ორგანოებისა და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მუშაკები. პროექტი ორჯერ განვიხილეთ სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პლენუმებზე.

ვფიქრობ, უფლება გვაქვს ვთქვათ, რომ ამოცანები, რომლებიც ჩვენს წინაშე წამოიჭრა კონსტიტუციის მომზადების, განხილვისა და მიღების გამო, უაღრესად კეთილსინდისიერად გადაწყდა სოციალისტური დემოკრატიის ყველა პრინციპის ყველაზე თანმიმდევრული დაცვის პირობებში.

I.

მთელი მოსამზადებელი მუშაობის ხარისხის გადამწყვეტი შემოწმება გახდა კონსტიტუციის პროექტის საყოველთაო-სახალხო განხილვა. იგი თითქმის ოთხ თვეს გაგრძელდა და მართლაც რომ საყოველთაო-სახალხო იყო. სულ განხილვაში მონაწილეობდა **ასორმოცი მილიონი კაცი, ანუ ჩვენი ქვეყნის მოზრდილი მოსახლეობის ოთხ მეხუთედზე მეტი. ჩვენს ქვეყანას არ ახსოვს ხალხის აქტიურობის ასეთი გაქანება.**

საყოველთაო-სახალხო განხილვის მთავარი პოლიტიკური შედეგი ის არის, რომ საბჭოთა ადამიანებმა თქვეს დიახ, ეს სწორედ ის ძირითადი კანონია, რომელიც ჩვენ მოველოდით. (ტაში). იგი სწორად ასახავს ჩვენს ნაპოვრებს, ჩვენს მისწრაფებებსა და იმედებს, სწორად განსაზღვრავს ჩვენს ფოლიტიკა-მოვალეობებს. იგი ამკვიცრებს მიღწეულს და გვისახავს კომუნისტური მშენებლობის შემდგომი გაშლის პერსპექტივას.

(გაგრძელება მე-2 გვ.)

დადგენილება

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოსი

სსრ კავშირის კონსტიტუციის პროექტის საბოლოო ტექსტის მოსამზადებელი სარედაქციო კომისიის შექმნის შესახებ

საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის უმაღლესი საბჭო ადგენს:

შეიქმნას სსრ კავშირის კონსტიტუციის პროექტის საბოლოო ტექსტის მოსამზადებელი სარედაქციო კომისია შემდეგი შემადგენლობით:

სარედაქციო კომისიის თავმჯდომარე ლ. ი. ბრეჟნევი.

სარედაქციო კომისიის წევრები:

ხ. აზიმოვ
ა. ჯ. ალექსანდროვი
გ. ა. ალიევი
ვ. ა. ამბარცუმიანი
ი. ვ. ანდროპოვი
ნ. ი. არისტოვი
კ. ასანბაევი
გ. ატაევი
ტ. ი. ახუნდოვა
ი. ნ. ახუნოვა
ბ. ა. აშიმოვი
მ. აშუროვი
ნ. კ. გაიბაკოვი
ა. ს. გარკაუსკასი
ბ. ი. ბეკერენე
გ. ტ. ბერეგოვოი
ნ. ნ. ბოგოლიუბოვი
ი. ი. ბოდიული
ი. ა. ბონდარენკო
ი. უ. ბუაჩიძე
ვ. პ. ბულოვა
მ. ბ. ბაპუროვი
ვ. თ. გარბუზოვი
მ. პ. გიორგაძე
პ. გ. ბილაშვილი
ა. ვ. გიტალოვი
მ. ს. გორბაჩოვი
თ. ს. გორიაჩევი
ვ. ვ. გრიშინი
პ. პ. გრიშკიავიჩუსი
ა. ა. გრომიკო
ს. კ. გროსუ
ტ. ბ. გუფენკო
ი. ს. გუსეინოვი
კ. ს. დემირჩიანი
პ. ნ. დემიჩევი
ვ. ი. დოლგიხი
ა. დურდიევა
ს. პ. ეკაბსონე
ვ. ვ. ელიუტინი
ა. ა. ეკიშევი
ა. პ. ვადერი
ა. თ. ვატჩენკო
მ. გ. ვოროპაევი
ა. ე. ვოსი
ლ. მ. ზამიატინი
მ. ვ. ზიმიანინი
მ. ა. იასნოვი
ა. ი. იბრაგიმოვი
მ. ს. ივანიკოვა
კ. თ. ილიაშენკო
ი. ხ. იუნაკი
ა. ა. კავალიაუსკაიტე
ვ. მ. კავუნი
ა. მ. კანდარაკოვა
ი. ვ. კაპიტონოვი
ა. მ. კარგანიანი
თ. დ. კასიანენკო
კ. თ. კატუშევი
მ. ვ. კელდიში
ა. პ. კირილენკო
ვ. ა. კირილინი
ტ. ი. კისელიოვი
ვ. ი. კლაუსონი
ა. მ. კლიჩევი
ა. ვ. კოვალენკო
ე. თ. კოჟუხარი
ვ. ი. კონტოროვი
ა. ნ. კოსიგინი
ვ. ვ. კუზნეცოვი
თ. დ. კულაკოვი
ტ. კულატოვი
ლ. ს. კულიჩენკო
დ. ა. კუნაევი
ი. გ. კეგინი
ვ. პ. ლომაკინი
ლ. ჯ. ლიკოვა
ა. ი. ლიაშენკო
ა. პ. ლიაშკო
კ. ტ. მაზუროვი
ი. ა. მანიუშისი
გ. მ. მარკოვი
ნ. მ. მატჩანოვი
ვ. მ. მაშეროვი
ს. თ. მედუნოვი
ვ. ს. მეტრეველი
მ. ს. მინიდლა
ი. პ. მოროზოვი
ი. მუსაგალიევი
ო. კ. მუხამედოვა
რ. ნაგიევი
ლ. ა. ნინინი
ვ. ვ. ნიკოლაევა-ტერეშკოვა
ს. გ. ნიაზბეკოვი
ვ. ნ. ნოვიკოვი
ზ. ნ. ნურიევი
კ. ნუროვი
ნ. ვ. ოგარკოვი
ბ. ნ. პასტუხოვი
ზ. ა. პატარიძე
ა. ი. პელშე
ი. ე. პოლიაკოვი
ბ. ნ. პონომარიოვი
ვ. თ. პრომისლოვი
ზ. პ. პუხოვა
ვ. ი. ჟანდაროვი
გ. ა. ჟუკოვი
ჯ. რასულოვი
კ. რახიმოვი
შ. რ. რაშიდოვი
რ. ა. რიმგენიეკი
გ. ვ. რომანოვი
ვ. პ. რუბენი
ი. ი. რუბენი
რ. ა. რუდენკო
კ. ვ. რუსაკოვი
ი. პ. რიაბოვი
ა. სადიკოვი
ვ. მ. სახანი
გ. თ. სიზოვი
ლ. ე. სირობეკინა
ლ. ნ. სმირნოვი
მ. ს. სმირტიუკოვი
მ. ს. სოლომენცევი
გ. ტ. სტენკო
პ. ი. სტრაუტმანისი
ბ. ი. სტუკალინი
მ. ა. სუსლოვი
ა. ს. სუიუმბაევი
თ. ა. ტაბეევი
მ. ტემირბაევი
ვ. ი. ტერეგილოვი
ნ. ა. ტიხონოვი
ბ. ი. ტკაჩუკი
ლ. ნ. ტოლკუნოვი
ს. პ. ტრაპეზნიკოვი
ნ. ტუიტებაევა
ვ. თ. ტუმაევი
ლ. ბ. ტინელი
ე. მ. ტიაჟელნიკოვი
მ.-ს. ი. უმახანოვი
დ. თ. უსტინოვი
ტ. უ. უსუბალიევი
ჯ. ნ. ფედოსეევი
ს. მ. ღაზარიანი
მ. ზ. შაკიროვი
ე. ა. შევარდნაძე
ა. ი. შიბაევი
ა. ნ. შიბალოვი
ა. პ. შიტიკოვი
ა. მ. შკოლნიკოვი
მ. ა. შოლოხოვი
ნ. ა. შჩოლოკოვი
ვ. ვ. შჩერბიცკი
ა. ბ. ჩაკოვსკი
კ. უ. ჩერნენკო
კ. ა. ხალილოვი
ნ. ა. ხლბატიანი
მ. ხოლოვი
ნ. თ. ხრისტიჩი
ი. ნ. ხრისტორადნოვი
ნ. დ. ხუდაიბერდიევი

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის
თავმჯდომარე ლ. ბრეჟნევი

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის
მდივანი მ. გიორგაძე

მოსკოვი, კრემლი.

ᲐᲛᲮᲐᲜᲐᲒ Ლ. Ი. ᲑᲠᲔᲟᲜᲔᲕᲘᲡ ᲛᲝᲮᲡᲔᲜᲔᲑᲐ

(გაგრძელება)

პროექტის განხილვას მიეძღვნა მშრომელთა მილიონნახევრამდე კრება, რომლებიც მოეწყო საწარმოებსა და კოლმეურნეობებში, ჯარის ნაწილებში და მოსახლეობის საცხოვრებელ ადგილას. მას განიხილავდნენ პლენუმებზე, აქტივებსა და კრებებზე პროფკავშირებში, კომკავშირში, კოოპერაციულ გაერთიანებებში, შემოქმედებითს ორგანიზაციებში. მის განხილვაში მონაწილეობდა მთელი ჩვენი პარტია. გაიმართა ოთხას ორმოცდაათი ათასზე მეტი ღია პარტიული კრება, რომლებზეც სამ მილიონზე მეტი კაცი გამოვიდა. პროექტი განიხილეს ყველა საბჭომ, სასოფლო საბჭოებით დაწყებული და მოკავშირე რესპუბლიკების უმაღლესი საბჭოებით დამთავრებული, ანუ მთელი ჩვენი ხალხის წარმომადგენელმა ორ მილიონზე მეტმა დეპუტატმა. და ამ ფორუმებიდან თითოეულმა მოიწონა კონსტიტუციის პროექტი.

და ბოლოს, უწყვეტ ნაკადად მოგვდიოდა საბჭოთა ადამიანების წერილები.

პატრიოტიზმი, ჩვენი პარტიისა და საბჭოთა ხელისუფლების პოლიტიკის მხურვალე მოწონება, ფართო ჰორიზონტი და გონივრული მსჯელობა, მაღალი მომთხოვნელობა საკუთარი თავისა და ამხანაგებისადმი — აი რა ახასიათებს ამ წერილების უდიდეს უმრავლესობას. მათი ავტორები, ისევე როგორც კრებებზე განხილვის მონაწილენი, — სულ სხვადასხვა პროფესიისა და ასაკის, ერისა და ეროვნების ადამიანები, კომუნისტები და უპარტიოები დაკვირვებით, გულდასმით აანალიზებენ კონსტიტუციის პროექტს, გამოთქვამენ თავიანთ წინადადებებს ტექსტის გაუმჯობესების თაობაზე, ამასთან სხვა მოსაზრებებსაც, რომლებიც ჩვენი საზოგადოების ცხოვრების სხვადასხვა მხარეს ეხება.

როცა ასეთ გამოსვლებსა და წერილებს უფიქრდები, გამოგაქვს ერთი დასკვნა: მათში ხომ ასახულია სოციალიზმის უდიდესი გამარჯვება — ახალი ადამიანი, რომელიც სახელმწიფოსაგან არ გამოჰყოფს თავის თავს და ღვიძლ საქმედ მიაჩნია სახელმწიფო და საერთოსახალხო ინტერესები. **(ტაში).**

გავიხსენოთ, რომ ოქტომბრის გამარჯვებიდან ცოტა ხნის შემდეგ ვ. ი. ლენინი აღნიშნავდა, ექსპლოატატორულმა წყობილებამ მემკვიდრეობად დაგვიტოვა მასების უდიდესი უნდობლობა ყოველივე სახელმწიფოებრივისადმი. „ამის დაძლევა, — ამბობდა ვლადიმერ ილიას ძე, — ძალიან ძნელი ამოცანაა, რომელიც ძალუძს მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლებს, / მაგრამ იგი მისაღწევია ხანგრძლივ დროსა და უდიდეს შეუპოვრობას მოითხოვს“ (თხზულებათა კრებული, ტ. 27, გვ. 298).

და საბჭოთა ხელისუფლებამ გადაწყვიტა ეს ამოცანა. ს უბრწყინვალესი დადასტურებაა მშრომელთა უდიდესი აქტიურობა ახალი კონსტიტუციის პროექტის განხილვაში. ჩვენ შეგვიძლია მტკიცედ და ამაყად ვთქვათ: **სწორედ მთელი საბჭოთა ხალხი გახდა თავისი სახელმწიფოს ძირითადი კანონის ნამდვილი შემოქმედი. (ხანგრძლივი ტაში).**

ნება მიბოძეთ, ამხანაგებო, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს სახელით გულითადი მადლობა მოვახსენო კონსტიტუციის პროექტის საყოველთაო-სახალხო განხილვის თითოეულ მონაწილეს და ვუსურვო ყოველ მათგანს ახალი წარმატებანი მოეპოვებინოთ ჩვენი დიადი სამშობლოს საკეთილდღეო შრომაში, სულ უფრო აქტიური მონაწილეობა მიეღოთ ჩვენი სოციალისტური სახელმწიფოს საქმეებში!

საკონსტიტუციო კომისია მოგახსენებთ, რომ **საყოველთაო-სახალხო განხილვამ შესაძლებლობა მოგვცა სარძნობლად გაგვეუმჯობესებინა კონსტიტუციის პროექტი, შეგვეტანა მასში მთელი რიგი სასარგებლო დამატებანი, დაზუსტებანი და შესწორებანი.**

სულ მოგვივიდა ოთხას ათასამდე წინადადება ცალეული მუხლების შესწორებასთან დაკავშირებით, რომლებიც მიზნად ისახავენ პროექტის ფორმულირებათა დაზუსტებას, გაუმჯობესებასა და შეკვნებას. საკონსტიტუციო კომისიამ გულდასმით აანალიზებენ ეს შესწორებები, რომელთაგან ბევრი, ბუნებრივია, ძეორდება. და წინადადებას იძლევა ცვლილებები იქნეს შეტანილი პროექტის 110 მუხლში და დაემატოს ერთი ახალი მუხლი. კომისიის რეკომენდაციები ხელზე აქვს ყველა დეპუტატს. ჩემი ამოცანა ის გახლავთ, რომ დავასახელოთ კომისიის წინადადებანი ყველაზე არსებითს საკითხებზე.

უწინარეს ყოვლისა აღვნიშნავ, რომ შემოსული წინადადებებიდან ყველაზე მეტი ეხება ისეთ ძირეულ საკითხს, როგორიც არის **შრომის როლი სოციალიზმის ეროს.** ამხანაგები გვთავაზობენ უფრო მკაფიოდ აესახოთ კონსტიტუციაში ჩვენი საზოგადოების, როგორც რომელთა საზოგადოების ხასიათი.

ეფიქრობ, ამ წინადაოებას ღრმა აზრი აქვს. საბჭოთა საზოგადოება მხოლოდ მშრომელი კლასებისა და სოციალური ჯგუფებისაგან შედგება. ამის გამო გვთავაზობენ კონსტიტუციის პირველ მუხლში ჩავწეროთ, რომ საბჭოთა საერთო-სახალხო სახელმწიფო გამოხატავს ჩვენი ერის მუშების, გლეხებისა და ინტელიგენციის, ყველა ერისა და ეროვნების **მშრომელთა** ნებასა და ინტერესებს. ამასთანავე, როგორც ჩანს, უნდა მივიღოთ კიდევ ერთი წინადადება: განვსაზღვროთ კონსტიტუციაში არა მარტო სსრ კავშირის პოლიტიკური საფუძველი, მარტო ჩვენი ეკონომიკური სისტემის საფუძველი, **მედ ჩვენი სახელმწიფოს სოციალური საფუძველიც.** ეი საფუძველია ახლა ჩვენში მუშათა კლასის, კოლმეურნე გლეხობისა და სახალხო ინტელიგენციის ურღვევი კავშირი. და ეს ნათლად უნდა ითქვას. **(ტაში).**

ამხანაგებმა შემოგვთავაზეს აგრეთვე, რომ დაგვეზუსტებინა ფორმულირება მუხლში სსრ კავშირის ეკონომიური სისტემის საფუძვლის შესახებ, **უფრო მკაფიოდ ეესახა ხაზი, რომ ასეთი საფუძველია სახელმწიფო და ალმეურნეო-კოოპერაციული საკუთრება.** ეს სწორია, რადგან წარმოების საშუალებათა სოციალისტური საკუთრების სწორედ ეს ორი ფორმა განსაზღვრავს ჩვენი ქვეყნის სახალხო მეურნეობის ხასიათს და საბჭოთა საზოგადოების დაყოფას ორ მეგობარ კლასად — მუშებად და გლეხებად. ასეთი დაზუსტება მხედველობაშია მიღებული.

ამდენიმე ათასი წინადადება მოგვივიდა **მშრომელთა კოლექტივების როლისა და მნიშვნელობისადმი** ეკუთვნილ მუხლთან დაკავშირებით. მათი ავტორები გამოქვამენ სურვილს, რომ უფრო ფართოდ აისახოს კონსტიტუციაში მშრომელთა კოლექტივის ამოცანები და ფუნქციები, განსაკუთრებით ისეთ დარგებში, როგორიც არის წარმოებისა და სოციალური განვითარების დაგეგმვა-კადრების მომზადება და განაწილება, მუშაკთა ცხოვრებისა და ყოფა-ცხოვრების პირობების გაუმჯობესება, მათი კვალიფიკაციის ამაღლება, შრომისადმი კომუნისტური დამოკიდებულების ჩანერგვა. ამას უნდა დაემატოთ. მშრომელთა კოლექტივი, მისი პარტიული, კავშირული, კომკავშირული ორგანიზაციების ეუფლება გამოხატავს საზოგადოების მთელ ცხოვრებას, ეკონომიკურსაც, პოლიტიკურსაც და სულიერსაც. ბითად, ეს არის მთელი ჩვენი არა მარტო სამეურნეო, არამედ აგრეთვე პოლიტიკური ორგანიზმის პირველი უჯრედი. ამიტომ მართალი არიან ისინიც, ვინც მიაჩნია, რომ მშრომელთა კოლექტივის შესახებ ეი უმჯობესია შევიდეს კონსტიტუციის პირველ თავში, ომელიც ჩვენს პოლიტიკურ სისტემას ეძღვნება.

ებულია ათასობით წინადადება იმის თაობაზე, კონსტიტუციაში ჩაიწეროს: **საზოგადოებრივ-სასარგებლო შრომისაგან ყოველგვარი თავის არიდება შეუთავსებელია სოციალისტური საზოგადოების პრინციპებთან.** ხალხი მოითხოვს უფრო მკაცრად დავსაჯოთ სამუშაოს გამცდენნი, უშრომელი შემოსავლის მოყვარულნი. არ შეიძლება მხარი არ დავუჭიროთ ამ სამართლიან მოსაზრებებს.

ძალიან ბევრი ამხანაგი გვწერს, რომ კონსტიტუციაში საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს მოქალაქეთა მოვალეობა — **უფრთხილდებოდნენ სახალხო დოვლათს,** ჩვენს სოციალისტურ საკუთრებას — ხალხის კოლექტიური შრომის ნაყოფს, მთელი საზოგადოების განვითარების საძირკველს. საკონსტიტუციო კომისია ეთანხმება მშრომელთა აზრს ამ საკითხში და წინადადებას იძლევა შეტანილ იქნეს დამატება ძირითადი კანონის შესაბამის მუხლში.

მიღებული შენიშვნების შესაბამისად შემოგვაქვს წინადადება დავაზუსტოთ კიდევ ზოგიერთი მუხლი კარში „სახელმწიფო და პიროვნება“. მაგალითად, ბინის უფლების შესახებ მუხლში მრავალი მშრომელის სურვილისამებრ ნათქვამია, **რომ მოქალაქენი მოვალენი არიან გაუფრთხილდნენ მათთვის მიცემულ ბინას.** მუხლში, რომელიც ეძღვნება მოქალაქის მოვალეობას ზრუნავდეს შვილების აღზრდისათვის, ახლა აგრეთვე აღნიშნულია, რომ **შვილებიც მოვალენი არიან ზრუნავდნენ მშობლებისათვის და ეხმარებოდნენ მათ.** მინდა მოგახსენოთ, რომ ასეთი დამატების შესახებ წინადადებები მივიღეთ არა მარტო ხანდაზმული პირებისაგან, არამედ, რაც განსაკუთრებით სასიხარულოა, ბევრი ახალგაზრდისგანაც.

საყოველთაო-სახალხო განხილვამ შესაძლებლობა მოგვცა დაგვიხვეწა პროექტის მთელი რიგი დებულებები, რომელთა მიზანია **სოციალისტური დემოკრატიის შემდგომი განვითარება.**

ბევრი ამხანაგი, მათ შორის ადგილობრივი საბჭოების დეპუტატები გვთავაზობენ კონსტიტუციაში შევიტანოთ ახალი მუხლი—**ამომრჩეველთა განაწესების შესახებ.** განაწესები გამოხატავს მოსახლეობის სულ სხვადასხვაგვარ მოთხოვნილებებს, ასახავს მშრომელთა ცალკეული ჯგუფებისა და მთლიანად საზოგადოების კონკრეტულ ინტერესებს. ამიტომ განაწესების შესრულება საბჭოებისა და მათი დეპუტატების მუშაობის დიდმნიშვნელოვანი ნაწილია. საკმარისია ითქვას, რომ მარტო უკანასკნელი ორი წლის მანძილზე ამომრჩეველთა 700 ათასზე მეტი განაწესი შესრულდა. ეს სოციალისტური დემოკრატიის ერთ-ერთი რეალური გამოვლინებაა. და საჭიროა, რომ განაწესების რეალიზაციას ჯეროვან ყურადღებას უთმობდნენ არა მარტო დეპუტატები, არამედ საწარმოთა, კოლმეურნეობათა, მშენებლობათა და დაწესებულებათა ხელმძღვანელებიც.

მხედველობაში გვაქვს გავითვალისწინოთ აგრეთვე მშრომელთა მთელი რიგი სხვა გონივრული და სწორი წინადადებები ჩვენი სახელმწიფოს ცხოვრების დემოკრატიული საფუძვლების შემდგომი განვითარების შესახებ. მაგალითად, ეტყობა, საჭირო იქნება ჩავწეროთ, როგორც ამას ბევრნი გვთავაზობენ, რომ **მოქალაქე არ შეიძლება როგორც წესი, არჩეული იქნეს ერთდროულად ორზე მეტ საბჭოში.** ეს ხელს შეუწყობს ჩვენს სახელმწიფო ორგანოებში ახალი ძალების შემოსვლას, იმ პირთა წრის გაფართოებას, რომლებიც სახელმწიფო საქმეთა მართვაში მონაწილეობენ.

როგორც პრესიდან იცით, საყოველთაო-სახალხო განხილვის დროს ცხოველი დისკუსია გაიმართა იმის თაობაზე, თუ სახელდობრ **რა ასაკიდან შეიძლება ჰქონდეს მოქალაქეს საბჭოებში არჩევის უფლება.** ფართო მხარდაჭერა პოვა პროექტის მუხლმა, რომლის თანახმად ყველა საბჭოში შეიძლება არჩეული იქნენ 18 წელს მიღწეული მოქალაქენი. მაგრამ იყო აგრეთვე წინადადებები, რომ ასეთ ასაკად 21, 23 ან 30 წელიც კი დაწესებულიყო.

საკონსტიტუციო კომისია ამ საკითხის განხილვისას იმით ხელმძღვანელობდა, რომ მშრომელთა კოლექტივები, საზოგადოებრივი ორგანიზაციები, როცა ასახელებენ დეპუტატობის კანდიდატებს, ყოველმხრივ განიხილავენ მათს თვისებებს, მაღალ მოთხოვნებს უყენებენ მათ. ეს კი საიმედო გარანტიაა იმისა, რომ საბჭოებში არჩეულ იქნებიან მხოლოდ ღირსეული ამხანაგები, რომლებსაც უნარი შესწევთ კარგად შეასრულონ დეპუტატის ძნელი მოვალეობანი. ჩვენს ახალგაზრდებს შორის კი, რა თქმა უნდა, ცოტა როდია ასეთი ადამიანი. ამიტომ ყველა საბჭოში არჩევისათვის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს გარდა, შეიძლებოდა ასაკობრივ ცენზად დაგვეწესებინა 18 წელი. ვინაიდან სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭო საერთო-სახელმწიფოებრივი ხასიათის ყველაზე პასუხსაგებ გადაწყვეტილებებს იღებს ხოლმე, მასში არჩევის უფლება შეიძლება მივცეთ მოქალაქეებს 21 წლის ასაკიდან.

ბევრ გამოსვლასა და წერილში გამოთქმულია აზრი, რომ საჭიროა **კიდევ უფრო მკაცრად განხორციელდეს ის პრინციპი, რომ მმართველობის ორგანოები და თანამდებობის პირნი პასუხისმგებელი და ანგარიშვალდებული არიან საბჭოებისა და მოსახლეობის წინაშე.** ეს საკვლევით შეგვიძლია გავითვალისწინოთ შესაბამის მუხლებში, სადაც აღვნიშნავთ აღმასკომების, დეპუტატებისა და სხვა არჩევითი მუშაკების მოვალეობას სისტემატურად ჩააბარონ ხოლმე ანგარიში **როგორც საბჭოებს, ისე მშრომელთა კოლექტივებსა და მოქალაქეთა კრებებს საცხოვრებელ ადგილას.**

და ბოლოს, ბევრის აზრით, საჭიროა კიდევ უფრო კონკრეტულად ჩამოყალიბდეს მუხლები დეპუტატთა შეკითხვებისა და მოქალაქეთა წინადადებების განხილვის წესის შესახებ, კანონების დარღვევისათვის, მშრომელთა კრიტიკული შენიშვნებისადმი არასწორი დამოკიდებულებისათვის თანამდებობის პირთა პასუხისმგებლობის შესახებ. კომისიას შესაძლებლად მიაჩნია ამის გათვალისწინება კონსტიტუციის შესაბამის მუხლებში.

ახლა მოგახსენებთ ზოგიერთი შესწორების შესახებ, რომლებიც **სახელმწიფო ორგანოების ორგანიზაციასა და საქმიანობას ეხება.**

ზოგიერთი ამხანაგი გვთხოვს უფრო გარკვევით ჩამოვაყალიბოთ **მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი საბჭოების უფლებამოსილება მათს ტერიტორიაზე კომპლექსური ეკონომიკური და სოციალური განვითარების უზრუნველყოფის საქმეში.** ამას შეიძლება დავეთანხმოთ. კონსტიტუციაში საკმაოდ მკაფიოდ არის ნათქვამი შესაბამისი დარგების მდგომარეობისათვის სამინისტროებისა და უწყებების პასუხისმგებლობის შესახებ. და, ჩანს, სწორი იქნება ასევე გარკვევით ითქვას იმ ადგილობრივი ორგანოების ამოცანების შესახებაც, რომლებიც უზრუნველყოფენ მუშაობის შეთანხმებასა და კოორდინაციას, საწარმოთა და სოციალურ-კულტურულ დაწესებულებათა კომპლექსურ განვითარებას გარკვეულ ტერიტორიაზე, მიუხედავად მათი დაქვემდებარებისა.

მოქალაქეთა სურვილისამებრ ზუსტდება აგრეთვე ზოგიერთი სხვა მუხლი, კერძოდ მუხლები სამინისტროებისა და სახელმწიფო კომიტეტების, ხელისუფლების ადგილობრივი ორგანოების კომპეტენციის შესახებ, სასამართლოს, არბიტრაჟისა და პროკურატურის შესახებ.

განხილვის მონაწილეები ერთსულოვნად მიესალმნენ კონსტიტუციის პროექტში სსრ კავშირის ლენინური საგარეო პოლიტიკის მიზნებისა და პრინციპებისადმი მიძღვნილი სპეციალური თავის შეტანას. ამ თავთან დაკავშირებით გამოითქვა წინადადება დაემატოს მას დებულება, რომ საბჭოთა კავშირი ესწრაფვის **საყოველთაო** და **სრული განიარაღების** მიღწევას. ეს, რა თქმა უნდა, სწორია. **(ტაში).**

საერთოდ, საკონსტიტუციო კომისია ურჩევს უმაღლეს საბჭოს მიიღოს, წმინდა რედაქციული შენიშვნების გარდა, **კონსტიტუციის ტექსტის ასორმოცდაათამდე შესწორება და დაზუსტება.** ამ გზით მართლაც გათვალისწინებული იქნება ბევრჯერ უფრო მეტი მოქალაქის მიერ გამოთქმული აზრები. საკმარისია ითქვას, რომ მოქალაქეთა შრომის მოვალეობისადმი მიძღვნილი მუხლის მარტო ერთ შესწორებაზე შემოვიდა ათიათასობით წინადადება, რომლებიც ერთმანეთს ემთხვევა შინაარსით.

ამავე დროს, ამხანაგებო, შემოტანილ წინადადებათა შორის არის ისეთებიც, რომლებსაც **კომისია ვერ გაითვალისწინებდა.**

მაგალითად, ძალიან ბევრი მოქალაქე გვთავაზობს საკონსტიტუციო დონემდე ავიყვანოთ ჩვენს კანონმდებლობაში უკვე არსებული სხვადასხვა წესი და შევიტანოთ ისინი ძირითად კანონში. ეს გახლავთ ადგილობრივი საბჭოების სესიების მოწყობის კონკრეტული ვადებიც, დეპუტატთა ანგარიშგების პერიოდულობაც, მმართველობის ცალკეული ორგანოების უფლებამოსილებაც, სანქციებიც ამა თუ იმ სამართალდარღვევისათვის.

ბევრს საჭიროდ მიაჩნია, რომ სწორედ მათი სამუშაო უბანი აისახოს უფრო დაწვრილებით ახალ კონსტიტუციაში. ამიტომ არის, რომ უმრავი წინადადებით მოგვმართავენ აღვნიშნოთ კონსტიტუციის ტექსტში კონკრეტული ღონისძიებანი, რომლებიც ეხება, მაგალითად, სამეურნეო ცხოვრების სამართლებრივი რეგულირების სრულყოფას, გარემოს დაცვას, რკინიგზების მუშაობის გაუმჯობესებას, ჯანმრთელობის დაცვის, განათლების სისტემის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განვითარებას და ა. შ.

ყველა ეს წინადადება, ამხანაგებო, ფსიქოლოგიურად გასაგები და მეტწილად, ეტყობა, თავისთავად სწორია. მაგრამ კონსტიტუცია — ეს ხომ სახელმწიფოს ძირითადი კანონია. იგი ამკვიდრებს მხოლოდ მთავარ, პრინციპულ დებულებებს, რომლებიც უშუალოდ მოქმედებს და ამასთანავე გამოიხატება და კონკრეტდება სხვა საკანონმდებლო აქტებში. ამ დებულებების ბაზაზე და მათი განვითარებისათვის საჭიროების კვალობაზე შემუშავდება და დაიხვეწება კანონები და განაწესები, ერთი სიტყვით, მიმდინარე კანონმდებლობა. და აი, ამ მუშაობის პროცესში გულდასმით უნდა განვიხილოთ და გავითვალისწინოთ მრავალი კონკრეტული მოსაზრება, რომლებიც კონსტიტუციის პროექტის განხილვისას გამოითქვა. სხვათა შორის, ჯანმრთელობის დაცვის საკითხზე ცენტრალური კომიტეტი ამჟამად განიხილავს სახალხო ჯანმრთელობის დაცვის გაუმჯობესების ღონისძიებათა კომპლექსური პროგრამის შესახებ გამოსატანი დადგენილების პროექტს. **(ტაში).**

ნება მიბოძეთ, გაგაცნოთ ის **წინადადებებიც, რომლებიც საკონსტიტუციო კომისიამ არსებითად მცდარად მიიჩნია.** ზოგიერთი წინადადების ავტორი აშკარად აჩქარებულა, არ გაუთვალისწინებია ის, რომ ახალი კონსტიტუცია — ეს არის თუმცა განვითარებული, მაგრამ სოციალიზმის, და არა კომუნიზმის, სახელმწიფოს ძირითადი კანონი. ჩვენში მოქმედებს სოციალისტური პრინციპი „თითოეულისაგან — უნარის მიხედვით, თითოეულს — შრომის მიხედვით“. ამ პრინციპის გვერდის ავლა ეკონომიკური განვითარებისა და ადამიანთა შეგნების ახლანდელი დონის პირობებში შეუძლებელია. ამიტომ ვერ მივიღებთ წინადადებებს, რომ, მაგალითად, დაწესდეს ყველასთვის ერთნაირი ხელფასი და პენსია, ან განისაზღვროს მათი ოდენობა მხოლოდ და მხოლოდ შრომითი სტაჟის საფუძველზე, მუშაკთა კვალიფიკაციისა და შრომის ხარისხის გაუთვალისწინებლად.

იყო აგრეთვე წინადადებები იმის თაობაზე, რომ გავაუქმოთ ან მკვეთრად შევზღუდოთ პირად მეურნეობათა წარმოება. მაგრამ ხომ ცნობილია, რომ შრომის ეს ფორმა, რომელიც დაკავშირებული არ არის ექსპლუატაციასთან, ამჟამად სასარგებლო როლს ასრულებს ჩვენს ეკონომიკაში. ამიტომ, ჩვენი შეხედულებით, სწორი არიან ის ამხანაგები, რომლებიც გვთავაზობენ კონსტიტუციაში ხაზგასმით აღინიშნოს, რომ სახელმწიფო და კოლმეურნეობანი ხელს უწყობენ მოქალაქეებს დამხმარე მეურნეობის გაძღოლაში. თუმცა, იმათ, ვინც დამხმარე მეურნეობების წინააღმდეგია, როგორც ჩანს, აწუხებთ არა იმდენად მათი არსებობის ფაქტი, რამდენადაც, სამწუხაროდ, ჯერ კიდევ არსებული შემთხვევები, როცა ამ მეურნეობებს ბოროტად იყენებენ სპეკულაციური შემოსავლის მიღების მიზნით. აი სწორედ აქ უნდა ახორციელებდნენ მტკიცედ შესაბამისი სახელმწიფო ორგანოები მათთვის კონსტიტუციით მინიჭებულ კონტროლის უფლებას, მკაცრად ადევნებდნენ თვალყურს იმას, რომ მოქალაქენი რაციონალურად, საზოგადოებისათვის სასარგებლოდ იყენებდნენ მათთვის მიცემულ მიწის ნაკვეთებს და რომ დამხმარე მეურნეობისაგან და ინდივიდუალური შრომითი საქმიანობით მიღებული შემოსავალი შეესაბამებოდეს სოციალიზმის პრინციპებს.

სსრ კავშირში, როგორც ცნობილია, ჩამოყალიბდა ადამიანთა ახალი ისტორიული ერთობა — საბჭოთა ხალხი. ზოგიერთმა ამხანაგმა — მართალია, ისინი ძალიან ცოტანი არიან, — აქედან მცდარი დასკვნები გამოიტანა: ისინი გვთავაზობენ კონსტიტუციაში შევიტანოთ ერთიანი საბჭოთა ერის ცნება, გავაუქმოთ მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკები, ან მკვეთრად შევზღუდოთ მოკავშირე რესპუბლიკების სუვერენიტეტი და ჩამოვართვათ მათ სსრ კავშირიდან გასვლის უფლება, საგარეო ურთიერთობის უფლება. ასეთივე აზიდისაა ის წინადადებები, რომ გაუქმდეს [illegible] ერთპალატიანი უმაღლესი საბჭო. ვფიქრობ, ასეთ წინადადებათა მცდარობა აშკარაა. საბჭოთა ხალხის სოციალურ-პოლიტიკური ერთიანობა სულაც არ ნიშნავს ეროვნულ განსხვავებათა გაქრობას. ლენინური ეროვნული პოლიტიკის თანამიმდევრული განხორციელების მეოხებით ჩვენ, სოციალიზმი ოთ ავაშენეთ, ამავე დროს — ისტორიაში პირველად — წარმატებით გადავწყვიტეთ ეროვნული საკითხი. ურღვევია საბჭოთა ხალხების მეგობრობა, კომუნისტური მშენებლობის პროცესში განუხრელად მიმდინარეობს მათი დაახლოება, მათი სულიერი ცხოვრების ურთიერთგამდიდრება. მაგრამ ჩვენ სამშობლოს დავადგებოდით, ხელოვნურად რომ დაგვეწყო ეროვნების დაახლოების ამ ობიექტური პროცესის დაჩქარება. ამის თაობაზე ჩვენ დაჟინებით გვაფრთხილებდა ვ. ი. ლენინი, და მის ანდერძს ჩვენ არ გადავალთ. **(ტაში).**

გაცხოველებული განხილვა გამოიწვია მუხლმა, რომელიც ადგილობრივი საბჭოების უფლებამოსილებას განსაზღვრავს ორწელიწადნახევრის ვადით. შემოვიდა ბევრი წინადადება, რომ ეს ვადა განისაზღვროს ხუთი წლით, რათა დეპუტატი უკეთ გაერკვეს თავის მოვალეობებში და უფრო ეფექტიანად მუშაობდეს. მაგრამ ეს ხომ მნიშვნელოვნად შეამცირებდა იმ მშრომელების რიცხვს, რომლებიც საბჭოებში სახელმწიფოს მმართველობის სკოლას გადიან. ხოლო თუ დეპუტატი, რომელიც ორწელიწადნახევრით აირჩიეს, კარგად მუშაობს, რა უშლის ხელს მისი კანდიდატურის მეორედ დასახელებას? სხვათა შორის, ასეც ხდება: დეპუტატთა ნახევარზე მეტს მეორედ ირჩევენ, რაც ხელს უწყობს საბჭოების მუშაობაში მონაცვლეობის შენარჩუნებას. ასე რომ, ჩვენი აზრით, ეს მუხლი შესაცვლელი არ არის.

საკონსტიტუციო კომისიაში მოგვივიდა წერილებიც, რომლებშიც გვთავაზობენ სახელმწიფო ფუნქციები გადავცეთ უშუალოდ პარტიულ ორგანოებს, საკანონმდებლო ხელისუფლება მივანიჭოთ სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს და ა. შ. ეს წინადადებები ყოველად მცდარია, ვინაიდან მათ არეულობა შეაქვთ ჩვენს საზოგადოებაში პარტიის როლის გაგებაში და ცდილობენ მიჩქმალონ საბჭოთა ხელისუფლების ორგანოების მნიშვნელობა და ფუნქციები.

ჩვენმა პარტიამ, როცა მმართველი პარტია გახდა, ჯერ კიდევ ვ. ი. ლენინის ხელმძღვანელობით გამართულ მერკი ყრილობაზე მტკიცედ განაცხადა, რომ იგი თავის გადაწყვეტილებებს ახორციელებს „საბჭოთა ორგანოების მეშვეობით, **საბჭოთა კონსტიტუციის ფარგლებში“** („სკკპ ყრილობების, კონფერენციებისა და ცენტრალური კომიტეტის პლენუმების რეზოლუციებსა და გადაწყვეტილებებში“, ტომი 2, მე-7 გამოც, გვ. 569), რომ, ხელმძღვანელობს რა საბჭოების საქმიანობას, იგი სულაც არ ეწევა მათ მაგივრობას და ერთმანეთისაგან მიჯნავს პარტიული და სახელმწიფო ორგანოების ფუნქციებს. ეს ლენინური პრინციპი ჩაწერილია საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის წესდებაში და კვლავ ხაზგასმით არის აღნიშნული პარტიის მომდევნო ყრილობების გადაწყვეტილებებში. ჩვენი წინადადებაა ავსახოთ იგი ახალ კონსტიტუციაშიც.

პარტია თავის გეზს სახელმწიფო ცხოვრების საკითხებში ატარებს უწინარეს ყოვლისა კომუნისტების მეშვეობით, რომლებიც ხალხმა აირჩია საბჭოებში და რომლებიც სახელმწიფო ორგანოებში მუშაობენ. მას თავის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ამოცანად მიაჩნია ყოველმხრივ განამტკიცოს და სრულყოს საბჭოების ხელისუფლება, იზრუნოს სოციალისტური დემოკრატიის შემდგომი განვითარებისათვის. ამ პრინციპულ გეზს ჩვენ ვიცავთ და კვლავაც დავიცავთ ყოველთვის. **(ტაში).**

ამხანაგებო, **კონსტიტუციის პროექტის განხილვა დიდად გასცდა თვით მისი ტექსტის ანალიზის ფარგლებს. ივი გადაიქცა გულახდილ, ნამდვილად საყოველთაო-სახალხო სკკ-ბაასად ჩვენი ცხოვრების უმნიშვნელოვანეს საკითხებზე, რომლებიც საბჭოთა ადამიანებს აღელვებს.** მშრომელთა კოლექტივები და ცალკეული მოქალაქენი გამოთქვამდნენ სამართლიან, ხშირად მწვავე კრიტიკულ შენიშვნებს სახელმწიფო ორგანოებისა და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების საქმიანობის სხვადასხვა ასპექტის გამო, გვთავაზობდნენ მუშაობის გაუმჯობესების, არსებულ ნაკლოვანებათა აღმოფხვრის ღონისძიებებს.

ბევრი წერილი მოგვიწოდებს გავაძლიეროთ ბრძოლა მუქთახორობის, შრომის დისციპლინის ბოროტი დარღვევების, ლოთობისა და სხვა ანტისაზოგადოებრივი მოვლენების წინააღმდეგ, რომლებიც შეუთავსებელია ჩვენი სოციალისტური ცხოვრების წესის არსთან. შრომელთა ამ მტკიცე მოთხოვნიდან კონკრეტული დასკვნები უნდა გამოიტანოს ყველა სახელმწიფო და საზოგადოებრივმა ორგანიზაციამ.

მთელ რიგ წერილებში იუწყებიან აღმაშფოთებელ ფაქტებს, რომ ცალკეული თანამდებობის პირნი ბოროტად იყენებენ თავიანთ სამსახურებრივ მდგომარეობას, გვაცნობებენ წამატების, თვალის ახვევის გზით სახელმწიფოს მოტყუების, მექრთამეობის შესახებ; მშრომელთა მოთხოვნილებებისადმი უსულგულო, ფორმალური მიდგომის შესახებ; კრიტიკისათვის დევნის შემთხვევების შესახებ.

მინდა ხაზგასმით აღვნიშნო, ამხანაგებო, რომ ყველა ამგვარი მიღებული ცნობა გულდასმით მოწმდება იმ მიზნით, რომ საჭირო ღონისძიებანი განვახორციელოთ, კერძოდ, კანონის მთელი სიმკაცრით დავსაჯოთ დამნაშავენი. და საერთოდ, უნდა ითქვას, რომ ჯეროვანი წესრიგის დამყარება იქ, სადაც იგი ჩვენში ირღვევა, — წარმოებაში, სახელმწიფო, საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, ჩვენი საზოგადოების განვითარების დიდი რეზერვია. როცა ბოლოს მოვუღებთ ისეთ მოვლენებს, როგორიც არის დაუდევრობა შრომაში, სოციალისტური საკუთრების განიავება, ფორმალურ-ბიუროკრატიული მიდგომა საქმისა და ადამიანებისადმი, ჩვენ დიდად დავაჩქარებთ ქვეყნის წინსვლას, მთელი ხალხის ცხოვრების გაუმჯობესებას. **(ტაში).**

ბევრ წერილსა და გამოსვლაში დასმულია სახალხო კონტროლის შემდგომი გაძლიერებისა და სრულყოფის საკითხი. ეს სწორია. და ამას ხელს შეუწყობს, კერძოდ, სსრ კავშირის სახალხო კონტროლის კანონი, რომლის მიღებაც გათვალისწინებულია ახალი კონსტიტუციით.

მთელი რიგი წერილების ავტორები წინადადებას გვაძლევენ შემოვიღოთ წამახალისებელი სისტემა — რამდენადმე გავუდიდოთ შვებულებები იმათ, ვინც დიდი ხანია კეთილსინდისიერად და ეფექტიანად შრომობს საზოგადოების საკეთილდღეოდ, წარმოების მოწინავეებს. და პირიქით, შევუმციროთ შვებულებები იმათ, ვინც, ასე ვთქვათ, თვითნებურად იღებს მას სამუშაო დროის ხარჯზე, ანუ, უბრალოდ რომ ვთქვათ, უქნარობს და აცდენს სამუშაოს. როგორც ჩანს, სოციალურ საკითხთა კომიტეტმა და სხვა უწყებებმა, აგრეთვე საკავშირო პროფსაბჭომ ყურად უნდა იღონ ეს მოსაზრებანი შვებულებათა სისტემის სრულყოფის ღონისძიებების მომზადებისას, ამასთან გაითვალისწინონ ამ მხრივ მოძმე ქვეყნების პრაქტიკა.

ყურადღების ღირსია, ჩვენი აზრით, წინადადებები იმ ღონისძიებათა შესახებ, რომელთა განხორციელება საშუალებას მოგვცემს კიდევ უფრო გავუუმჯობესოთ

(დასასრული მე-3 გვ.)

ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის მოხსენება

(დასასრული).

ცხოვრების პირობები დიდი სამამულო ომის ვეტერანებს, რომლებიც ბრძოლებში მონაწილეობდნენ, მათ შორის იმათ, ვინც დღეს პენსიაზეა. პარტიამ და საბჭოთა მთავრობამ, რომლებიც ნიადაგ ზრუნავენ დიდი სამამულო ომის მონაწილეებისათვის, უკვე ბევრი რამ გააკეთეს ამ მხრივ. ხომ არ შეგვიძლია გამოვაცხადოთ დამატებითი სახსრები, რათა კიდევ მივცეთ ერთგვარი შეღავათი იმათ, ვინც ჩვენი სამშობლოს თავისუფლება და დამოუკიდებლობა დაიცვა უმძიმეს ომში? მე მგონია, რომ შეგვიძლია. **(ხანგრძლივი ტაში).**

გამოთქვამენ აგრეთვე სურვილს, რომ დამატებითი შეღავათები დაუწესდეთ დედებს, აყენებენ საკითხებს, რომ გაუმჯობესდეს სამედიცინო დახმარებით სარგებლობა, შემოღებულ იქნეს საცხოვრებელი ფართობის განაწილების უფრო მკაცრი წესი და სხვ. ვფიქრობ, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭომ საკავშირო პროფსაბჭოსთან თანამშრომლობით გულდასმით უნდა შეისწავლოს ჩვენი დღევანდელი რესურსები და შესაძლებლობანი გამოთქმული სურვილების დაკმაყოფილებისათვის, და შედეგები აცნობოს სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმს.

ასეთია, ამხანაგებო, მთავარი მომენტები, რომელთა მოხსენებაც საჭიროდ მიიჩნდა საკონსტიტუციო კომისიას სსრ კავშირის კონსტიტუციის პროექტის საყოველთაო-სახალხო განხილვასთან დაკავშირებით. **(ტაში).**

II.

ამხანაგო დეპუტატებო! ჩვენი ახალი კონსტიტუციის პროექტი და მისი საყოველთაო-სახალხო განხილვა დიდხანს იყო მთელი მსოფლიოს ყურადღების ცენტრში. ის კი არა, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ განხილვა იყო არა მარტო საყოველთაო-სახალხო, არამედ საერთაშორისოც. და ეს თანამედროვე მსოფლიოში სოციალიზმის უდიდესი როლის კიდევ ერთ დადასტურებად მიგვაჩნია.

ფართოდ განიხილეს და მხურვალედ დაუჭირეს მხარი ახალი საბჭოთა კონსტიტუციის პროექტს **ჩვენმა მეგობრებმა მომძე სოციალისტურ ქვეყნებში.** ისინი ამ პროექტს მთელი ყურადღებითა და მომთხოვნელობით ეკიდნენ, ამხანაგური და საქმიანი მონაწილეობა მიიღეს მის განხილვაში. მათ იგი საფუძვლიანად გააანალიზეს, გაგვიზიარეს საკუთარი გამოცდილება. ჩვენ გულწრფელ მადლობას მოვახსენებთ ამისათვის. **(ტაში).**

კონსტიტუციის პროექტს მეტად დიდი ყურადღება დაუთმო სოციალიზმის ქვეყნების პრესამ. მან ამ პროექტს უწოდა დოკუმენტი, რომელიც მსოფლიოს აცნობს „ჭეშმარიტებას სოციალიზმისა და კაცობრიობის ხვალინდელი დღის შესახებ“, უწოდა „კომუნიზმის მშენებლობის ეპოქის მანიფესტი“. ჩვენმა მეგობრებმა ამხანაგებმა — სოციალისტური თანამეგობრობის ქვეყნების ხელმძღვანელებმა ხაზგასმით აღნიშნეს, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს პროექტს მათი ქვეყნების განვითარების პერსპექტივების განსაზღვრისათვის.

სოციალისტურ ქვეყნებში კმაყოფილებით აღნიშნავენ, რომ სსრ კავშირის ახალი კონსტიტუციის პროექტის ტექსტში ამა თუ იმ ფორმით აისახა მომძე სახელმწიფოების კონსტიტუციებისათვის დამახასიათებელი მომენტებიც, ისევე როგორც მათს კონსტიტუციებში — საბჭოთა კანონმდებლობის გამოცდილება. ასე გროვდება სოციალისტური სახელმწიფო მშენებლობის კოლექტიური გამოცდილება.

ახალი საბჭოთა კონსტიტუციის პროექტს ცხოველი ინტერესით სწავლობდნენ **ახალგაზრდა სახელმწიფოებში, რომლებიც ცოტა ხნის წინათ განთავისუფლდნენ კოლონიური ჩაგვრისაგან** და ახლა განსაზღვრავენ თავიანთ შემდგომი წინსვლის გზას. ამ სახელმწიფოთა თვალსაჩინო მოღვაწეები სსრ კავშირის წარმომადგენლებს ეუბნებოდნენ, რომ იმედი აქვთ ბევრი სასარგებლო რამ შეიძინონ პროექტიდან, რომელიც გამარჯვებული სოციალიზმის პირველი ქვეყნის სახელმწიფო მშენებლობის 60 წლის გამოცდილებას აზოგადებს. აფრიკის, აზიის, ლათინური ამერიკის ბევრი ქვეყნის პრესა ცხოველი ინტერესით განმარტავდა პროექტს, ამასთანავე, ყურძოდ, ხაზს უსვამდა, რომ პროექტში ასახული საბჭოთა ქვეყნის მიღწევები შთამაგონებელი მაგალითია ყველა ხალხისათვის, რომლებიც სოციალიზმის კურსს ადგებიან. **(ტაში).**

სსრ კავშირის ახალი კონსტიტუციის პროექტს განსაკუთრებული ყურადღებით შეხვდნენ **კაპიტალის სამყაროს მშრომელები და უწინარეს ყოვლისა მათი ავანგარდი — კომუნისტური და მუშათა პარტიები.** კომპარტიათა პრესამ დაწვრილებით გააცნო თავის მკითხველებს პროექტის არსი, საფუძვლიანად გააანალიზა იგი და მაღალი შეფასება მისცა მის მნიშვნელობას. მომძე პარტიები ხაზს უსვამენ, რომ ეს არის დიდი მნიშვნელობის დოკუმენტი, რომელიც გვიჩვენებს, თუ რას წარმოადგენს თანამედროვე განვითარებული სოციალიზმი, რა ამოცანებს ისახავს იგი. საბჭოთა კავშირმა გიგანტური ნაბიჯი გადადგა დემოკრატიული განვითარების გზაზე; საბჭოთა ხალხმა პრაქტიკულად დაადასტურა, რომ სწორია მარქსის, ენგელსისა და ლენინის დიადი იდეები; სსრ კავშირის კონსტიტუციის პროექტი უხვად შეიცავს მასალას შესწავლის, გაგმჯისა და კამათისათვის — ასე ეხმაურებიან კონსტიტუციის პროექტს კაპიტალისტურ სამყაროში კომუნისტები, რომლებისთვისაც ოქტომბრის ქვეყნის ახალი კონსტიტუცია ნიშნავს დახმარებას მშრომელთა საქმისათვის მათს სამართლიან ბრძოლაში.

საერთოდ, ამხანაგებო, აქტიური გამოხმაურება, დიდი, გულწრფელი ინტერესი და მხურვალე მოწონება, რომლითაც ჩვენი კონსტიტუციის პროექტს შეხვდნენ მთელი მსოფლიოს მშრომელი მასები, სიამაყით გვივსებს გულს საბჭოთა ხალხის წარმატებებისათვის. გვეხმარება, რომ კიდევ უფრო ნათლად წარმოვიდგინოთ მათი დიდი ინტერნაციონალური მნიშვნელობა. **(ტაში).**

სსრ კავშირის კონსტიტუციის პროექტი უყურადღებოდ არ დაუტოვებიათ არც **ბურჟუაზიულ პრესას და კაპიტალისტური სამყაროს მასობრივი ინფორმაციის სხვა საშუალებებს.** ზოგიერთმა მათგანმა მეტნაკლებად ობიექტურად გააცნო მკითხველთ დოკუმენტის შინაარსი.

დასავლეთის მთელმა რიგმა გაზეთებმა აღნიშნეს, რომ სსრ კავშირის ახალი ძირითადი კანონი მოასწავებს დემოკრატიის შემდგომ განვითარებას საბჭოთა კავშირში, მოქალაქეთა და საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა უფლებების გაფართოებას, საერთო-სახელმწიფო პოლიტიკაზე მათი გავლენის ზრდას. ამერიკული „ბალტიმორ სანი“ პატიოსნად წერდა, რომ პროექტი ითვალისწინებს საბჭოთა მოქალაქეების „უფრო სრულ უფლებებს, ვიდრე ნებისმიერი დასავლური კონსტიტუცია: შრომის, დასვენების, პროფესიის არჩევის, სოციალური უზრუნველყოფის, ბინით უზრუნველყოფის, განათლების, უფასო სამედიცინო დახმარების უფლებას“.

კაპიტალისტური ქვეყნების სახელმწიფო და პოლიტიკური მოღვაწეები და პრესა აღიარებენ იმ ფაქტის მნიშვნელობას, რომ კონსტიტუციის საგარეო-პოლიტიკურ კარში საბჭოთა კავშირმა სახელმწიფო-სამართლებრივი ფორმით დაამკვიდრა თავისი ერთგულება ხალხთა მშვიდობისა და თანამშრომლობის საქმისადმი. ინგლისურმა „ფაინენშლ ტაიმსმა“ კონსტიტუციის პროექტს „ისტორიული დოკუმენტი“ უწოდა. დასავლეთგერმანული „ზიუდდოიჩე ციტუნგი“ წერდა, რომ პროექტს „გრანდიოზული მნიშვნელობა“ აქვს.

მაგრამ იმპერიალისტური პროპაგანდის ორგანიზატორები აშკარად შეშფოთდნენ, როცა ჩვენი კონსტიტუციის განხილვას ფართო საერთაშორისო გაქანება მიეცა. უკვე 13 ივნისს დასავლეთგერმანულმა „გენერალ-ანციაერმა“ აშკარად გამოთქვა უკმაყოფილება იმის გამო, რომ „დასავლეთი ახლა მეტისმეტად ბევრ ყურადღებას უთმობს ახალი საბჭოთა კონსტიტუციის პროექტს“.

განმეორდა იგივე, რაც ჩვენ უკვე ათასჯერ გვინახავს საბჭოთა სახელმწიფოს არსებობის მანძილზე: იმპერიალისტური პროპაგანდის მეთოდების მრავალსმეტყველი სურათი. რა არის მისთვის დიადი ქვეყანა თავისი გმირული ისტორიითა და მკაფიო, მრავალფეროვანი კულტურით, მსოფლიოში ყველაზე მაღალი განათლების დონითა და მრავალრიცხოვან ერთა და ეროვნებათა ინტენსიური და ერთსულოვანი შემოქმედებითი ცხოვრებით! „ფსიქოლოგიური ომის“ სპეციალისტებს ყოველივე ეს ნაკლებად აინტერესებთ. მათ ერთი მიზანი აქვთ: ხელი შეუშალონ ადამიანთა გონებაზე სოციალიზმის გავლენის ზრდას, რადაც უნდა დაუჯდეთ უნდობლობა და მტრობა დათესონ მის მიმართ. სწორედ აქედან მოდის შაბლონური ჭორები, უსინდისო ფალსიფიკაციები და აშკარა სიცრუე საბჭოთა კავშირის შესახებ იმ იმედით, რომ აუდიტორია სუსტად არის ინფორმირებული, გულუბრყვილონი არიან მკითხველები, მსმენელები, მაყურებელი. სწორედ აქედან მოდის ის ტენდენციაც, რომ კი არ გააცნონ ახალი საბჭოთა კონსტიტუცია, არამედ დამახინჯონ მისი შინაარსი, დაკნინონ მისი მნიშვნელობა, შეძლებისდაგვარად კი კიდევაც მიჩქმალონ მისი უმნიშვნელოვანესი დებულებანი.

განსაკუთრებით გააფთრებით დაესხნენ თავს დებულებებს საბჭოთა მოქალაქეების უფლებების, თავისუფლებებისა და მოვალეობების შესახებ.

ამას, რა თქმა უნდა, თავისი ლოგიკა აქვს: კაპიტალისტური სამყაროს თვალსაჩინო წარმომადგენლებმა ამ უკანასკნელ ხანს ხომ სწორედ ადამიანის უფლებებზე „ზრუნვის“ თემა აირჩიეს სოციალიზმის ქვეყნების წინააღმდეგ თავიანთი იდეოლოგიური ლაშქრობის მთავარ მიმართულებად. მაგრამ საბჭოთა კონსტიტუციის კრიტიკოსები აქ არასახარბიელო მდგომარეობაში აღმოჩნდნენ. ისინი ვერ გაექცევიან იმ ფაქტს, რომ ჩვენი კონსტიტუციის პროექტში უფრო ფართოდ, ნათლად და სრულად არის დადასტურებული მოქალაქეთა სოციალურ-ეკონომიკური და პოლიტიკური უფლებები და თავისუფლებები და ამ უფლებათა განხორციელების კონკრეტული გარანტიები, ვიდრე სადმე და ოდესმე ყოფილა.

მართლაცდა, რა შეიძლება დაუბრისპირონ განვითარებული სოციალიზმის ამ რეალურ მიღწევებს კაპიტალისტური წესწყობილების აპოლოგეტებმა? როგორია ნამდვილი უფლებანი და თავისუფლებანი, რომლებსაც შრომელთა ფართო მასებს ახიჭებს თანამედროვე იმპერიალისტური საზოგადოება?

რამდენიმე ათეული მილიონი ადამიანის უმუშევრობის „უფლება“? თუ ავადყოფთა „უფლება“ იოლად გავიდნენ საექიმო დახმარების გარეშე, რომელიც უზომოდ ძვირი ჯდება? თუ შრომასა და განათლებაში, ყოფასა და პოლიტიკურ ცხოვრებაში ეროვნულ უმცირესობათა დამამცირებელი დისკრიმინაციის „უფლება“? ან, იქნებ, იმის „უფლება“, რომ ყოველსმომძლე ორგანიზებულ დამნაშავეთა სამყაროს წინაშე სულ მუდამ შიშით ცხოვრობდე და ხედავდე, რომ პრესა და კინო, ტელევიზია და რადიო ყველაფერს სჩადიან, რათა ეგოიზმის, სისასტიკისა და ძალადობის სულისკვეთებით აღზარდონ ახალგაზრდა თაობა?

კაპიტალიზმის პროპაგანდისტები და იდეოლოგები ვერ უარყოფენ, რომ სოციალიზმმა დიდი ხანია მოიცალა ეს სოციალური წყლულები. ამიტომ მათ სხვა მანევრი ამჯობინეს. მათ ძირითადად ჩვენი კონსტიტუციის პროექტის იმ დებულებებს დაუშიხეს ცეცხლი, სადაც ნათქვამია, რომ მოქალაქეთა მიერ უფლებებისა და თავისუფლებების გამოყენება ზიანს არ უნდა აყენებდეს საზოგადოებისა და სახელმწიფოს ინტერესებს, სხვა მოქალაქეთა უფლებებს, აგრეთვე დებულებებს იმის შესახებ, რომ უფლება-თავისუფლებათა განხორციელება განუყოფელია მოქალაქის მიერ თავის მოვალეობათა შესრულებისაგან.

სსრ კავშირის კონსტიტუციის პროექტის თანახმად, მოქალაქეთა უფლებები არ უნდა იქნეს გამოყენებული სოციალისტური საზოგადოებისა და სახელმწიფოს წინააღმდეგ, — „ეს კი ნიშნავს, — აცხადებს, მაგალითად, ავსტრიის გაზეთი „ზალცბურგერ ფოლქსბლატი“, — რომ საბჭოთა მოქალაქეებს არავითარი უფლებები არა აქვთ“. დახეთ, თურმე რა ყოფილა!

იტალიური „კორიერე დელა სერას“ კი არ მოსწონს, **რომ** პროექტში ლაპარაკია საბჭოთა მოქალაქეების მოვალეობაზე დაიცვან სსრ კავშირის კონსტიტუცია, საბჭოთა კანონები, პატივი სცენ სოციალისტური საერთო ცხოვრების წესებს. „ყველა ეს შეზღუდვა, — წერს იტალიის მონოპოლიათა ორგანო, — ფაქტიურად აქარწყლებს მოქალაქეობრივ უფლებათა განხორციელებას, ყოველ შემთხვევაში იმ აზრით, როგორც ეს ჩვენში ესმით...“. გამოდის, რომ სსრ კავშირში მოქალაქეობრივ უფლებათა განხორციელება კანონების დარღვევას უნდა ნიშნავდეს!

და საერთოდ, ჩვენი კლასობრივი მოწინააღმდეგეების თვალსაზრისით, სსრ კავშირის მოქალაქეებს, თურმე, უნდა მიენიჭოთ ერთადერთი „უფლება“ — იმპერიალიზმის გასახარად იბრძოლონ საბჭოთა სახელმწიფოს წინააღმდეგ, სოციალისტური წყობილების წინააღმდეგ. მაგრამ ჩვენ იმედი უნდა გავუცრუოთ ჩვენი კონსტიტუციის ასეთ „კრიტიკოსებს“: საბჭოთა ხალხი არასოდეს არ აჰყვება მათ სურვილს! **(ტაში).**

ჩვენს „კრიტიკოსებს“ თავი ისე უჭირავთ, თითქოს არ იცოდნენ, რომ კონსტიტუციის პროექტის დებულებანი, რომლებმაც მათი უკმაყოფილება ვამოიწვიეს, მთლიანად შეესაბამება უმნიშვნელოვანეს საერთაშორისო დოკუმენტებს. შევახსენებთ მათ: გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ მიღებულ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში სრულიად ნათლად არის ნათქვამი, რომ „თითოეულ ადამიანს აკისრია მოვალეობა იმ საზოგადოების წინაშე, რომელსაც ერთადერთს შეუძლია მიანიჭოს მისი პიროვნების თავისუფალი და სრული განვითარების შესაძლებლობა“, და რომ მოქალაქეთა უფლება-თავისუფლებების განხორციელება მოითხოვს „სხვების უფლებებისა და თავისუფლებების ჯეროვან აღიარებასა და პატივისცემას, და მორალის, საზოგადოებრივი წესრიგისა და საერთო კეთილდღეობის სამართლიანი მოთხოვნების დაკმაყოფილებას დემოკრატიულ საზოგადოებაში“.

ასეთია დემოკრატიული საზოგადოებრივი ცხოვრების მსოფლიოში აღიარებული პრინციპი. სხვა არაფერია. ბატონო კრიტიკოსებო, სსრ კავშირის ახალი კონსტიტუციის იმ დებულებებში, რომლებიც თქვენს თვალთმაქცურ აღშფოთებას იწვევენ.

ბურჟუაზიულ კომენტატორთა უმრავლესობას ძალიან არ მოსწონს პროექტის ის დებულებანიც, რომლებშიც საბჭოთა საზოგადოების ცხოვრებაში საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის როლზეა ლაპარაკი. ისინი ხმამაღლა გაჰყვირიან, ეს „კომუნისტური პარტიის დიქტატურის გამოცხადებაა“, „სახელმწიფოზე პარტიის პრიმატიაო“, „პარტიული და სახელმწიფო ორგანოების საშიში გადახლართვაა“, „პარტიისა და სახელმწიფოს შორის განსხვავებათა მოსპობაა“.

რა შეიძლება ითქვას ამის თაობაზე? ამ იერიშების მიზეზები გასაგებია. კომუნისტური პარტია — ეს არის საბჭოთა ხალხის ავანგარდი, მისი ყველაზე შეგნებული, მოწინავე, მთლიანად ხალხისაგან განუყოფელი ნაწილი. პარტიას არა აქვს არავითარი სხვა ინტერესები, გარდა ხალხის ინტერესებისა. **(ხანგრძლივი ტაში).** პარტიისა და ხალხის დაპირისპირების, „პარტიის დიქტატურაზე“ მსჯელობის ცდები იგივეა, რომ ვცადოთ, მაგალითად, დავუპირისპიროთ გული ადამიანის მთელ დანარჩენ ორგანიზმს. **(ტაში).**

როგორც უკვე აღვნიშნე, კომუნისტური პარტია სსრ კავშირის კონსტიტუციის ფარგლებში მოქმედებს. მაგრამ რაში ეპიტნავებათ ეს ბურჟუაზიულ კრიტიკოსებს. მათ სურთ შეასუსტონ პარტიის როლი საბჭოთა საზოგადოებაში, რადგან საერთოდ ოცნებობენ დაასუსტონ ჩვენი ქვეყანა, ჩვენი სოციალისტური წყობილება, ჩაკლან ჩვენი კომუნისტური იდეალები. საბედნიეროდ, ეს მათ არ ძალუძთ. იმის კვალობაზე, თუ როგორ გადაწყვეტენ საბჭოთა ადამიანები კომუნიზმის მშენებლობის სულ უფრო რთულ და პასუხსაგებ ამოცანებს, სულ უფრო გაძლიერდება კომუნისტური პარტიის როლი. და ამის შედეგად კი არ შეიზღუდება, არამედ სულ უფრო ღრმად განვითარდება სოციალისტური დემოკრატია ჩვენი პარტიის პროგრამის სრული შესაბამისობით.

და კიდევ ერთი მომენტი. ჩვენი ახალი კონსტიტუციის ზოგიერთი დასავლელი კრიტიკოსი ცდილობს რა შეუტიოს მას, ასე ვთქვათ, „მარცხნიდან“, თეორიულად მსჯელობს, პროექტის ავტორები საკმაოდ თანამიმდევრულად არ იცავენო მარქსისტულ მოძღვრებას კომუნიზმის დროს სახელმწიფოს კვდომის თაობაზე. იტალიური „მესაჯერო“ ჩიგის, რომ „საბჭოთა კონსტიტუციამ უსიტყვოდ უკუაგდო „სახელმწიფოს კვდომის“ კომუნისტური პრინციპი, სახელმწიფოსი, როშვის როლი საზოგადოებრივმა ორგანიზაციებმა უნდა იკისრონ“. „საბჭოთა სახელმწიფო არ მოკვდება და ერც სურს მოკვდეს“, — წუწუნებს „ნიუიორკ ტაიმსი“. „არ არსებობს სახელმწიფოს კვდომის არავითარი ნიშანი“, — კვერს უკრავს მას ლონდონის „ტაიმსი“.

რა თქმა უნდა, გულის ამაჩუყებელია კაპიტალიზმის იდეოლოგთა ასეთი ზრუნვა იმისათვის, რომ ჩვენი სოციალისტური სახელმწიფო მარქსისტულ-ლენინური მოძღვრების შესაბამისად ვითარდებოდეს, მაგრამ ისინი ტყუილად იტკივებენ თავს. განვითარება სწორედ იმ მიმართულებით მიდის, როგორც მარქსიზმის კლასიკოსებმა განჭვრიტეს და თავის ფუძემდებლურ დოკუმენტებში დაადასტურა ჩვენმა პარტიამ.

ჩვენი კრიტიკოსები ბურჟუაზიული ბანაკიდან (მათთან ერთად კი, გულახდილად რომ ვთქვათ, ზოგი ამხანაგი საერთაშორისო მუშათა მოძრაობის რიგებიდანაც) ვერ ხედავენ, ან არ სურთ დაინახონ მთავარი — ჩვენი სახელმწიფო და საზოგადოებრივი განვითარების დიალექტიკა, რომელიც გულისხმობს, რომ სოციალისტური სახელმწიფოს განვითარებისა და სრულყოფის კვალობაზე მილიონობით მოქალაქე სულ უფრო აქტიურად მონაწილეობს ხელისუფლების, სახალხო კონტროლის ორგანოების მუშაობაში, წარმოებისა და განაწილების მართვაში, სოციალურ და კულტურულ პოლიტიკაში, მართლმსაჯულების აღსრულებაში. ერთი სიტყვით, სოციალისტური დემოკრატიის განვითარებასთან ერთად ხდება ჩვენი სახელმწიფოებრიობის თანდათანობით გადაზრდა კომუნისტურ საზოგადოებრივ თვითმმართველობად. ეს პროცესი, რა თქმა უნდა, ხანგრძლივია. მაგრამ განუხრელად მიმდინარეობს. და ჩვენ დარწმუნებული ვართ: საბჭოთა კავშირის ახალი კონსტიტუცია კარგ სამსახურს გაუწევს კომუნისტური მშენებლობის ამ დიდმნიშვნელოვანი მიზნის მიღწევას. **(ხანგრძლივი ტაში).**

III.

ამხანაგებო! ახალ კონსტიტუციას სამართლიანად უწოდებენ განვითარებული სოციალისტური საზოგადოების ცხოვრების კანონს. სწორედ ასეთი საზოგადოებაა შექმნილი საბჭოთა კავშირში. სწორედ ასეთი — განვითარებული, მომწიფებული სოციალისტური საზოგადოება წარმატებით იქმნება სოციალისტური თანამეგობრობის მთელ რიგ სხვა ქვეყნებშიც. და ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს იმას, რომ კარგად წარმოვიდგინოთ მისი დამახასიათებელი თავისებურებანი, მისი ადგილი კომუნისტური ფორმაციის ჩამოყალიბების ისტორიულ პროცესში.

შეგახსენებთ, რომ ჯერ კიდევ საბჭოთა ხელისუფლების პირველ წლებში ლენინი, მომავლის განჭვრეტისას, „მზის“, „სრულ“, „განვითარებულ“ სოციალიზმზე ლაპარაკობდა და წერდა როგორც სოციალისტური მშენებლობის პერსპექტივაზე, როგორც მიზანზე. ახლა ეს მიზანი მიღწეულია. საბჭოთა კავშირის, შემდეგ კი მომძე ქვეყნების გამოცდილებამ გვიჩვენა, რომ სოციალიზმის საფუძვლების შექმნა, ესე იგი ექსპლოატატორული კლასების ლიკვიდაცია და სახალხო მეურნეობის ყველა სექტორში სახოგადოებრივი საკუთრების დამკვიდრება ჯერ კიდევ არ გვაძლევს საშუალებას დავიწყოთ უშუალო გადასვლა კომუნიზმზე. გამარჯვებულმა სოციალიზმმა მომწიფების გარკვეული საფეხურები უნდა გაიაროს, და მხოლოდ განვითარებული სოციალისტური საზოგადოება იძლევა კომუნისტური მშენებლობის დაწყების შესაძლებლობას. თანაც, როგორც ახლა ვიცით. სოციალიზმის განვითარება და სრულყოფა მისი საფუძვლების შექმნაზე ნაკლებ რთული, ნაკლებ პასუხსაგები ამოცანა არ არის.

რამდენიმე მეკვრმეტყველური ციფრი წარმოდგენას გვიქმნის, თუ რა დისტანციაა ჩვენს ქვეყანაში სოციალიზმის განვითარების ახლანდელ ეტაპსა და მის დაწყებითის სტადიას შორის.

მთლიანი სოზოგადოებრივი პროდუქტის იმ მოცულობის მისაღებად, რომელიც მთელ 1936 წელს იყო წარმოებული, ახლა, 1977 წლის პირობებში, თვეზე ნაკლებია საჭირო. მას შემდეგ განვლილ დროში შრომის ფონდაღჭურვილობა მატერიალური წარმოების დარგებში 14-ჯერ გაიზარდა. შრომის ენერგოაღჭურვილობა მრეწველობაში გადიდდა თითქმის 8-ჯერ, ხოლო სოფლის მეურნეობაში — 15-ჯერ და მეტად.

უმაგალითოდ იცვალა სახე არა მარტო ტექნიკამ, არამედ ამ ტექნიკით მომუშავე ადამიანმაც. ახლა უმაღლესი და საშუალო (სრული და არასრული) განათლება აქვს მუშათა 73.2 პროცენტს, ორმოცი წლის წინათ კი რვა პროცენტზე ნაკლებს ჰქონდა. ამავე დროში უმაღლესი და საშუალო სპეციალური განათლების მქონე სპეციალისტთა რიცხვი მრეწველობაში 34-ჯერ, სოფლის მეურნეობაში კი 47-ჯერ გაიზარდა.

სულ სხვაგვარი გახდა საბჭოთა ადამიანების ცხოვრების დონეც. მოვიყვან მხოლოდ ორ მაგალითს. 1936 წელს ჩვენში საექსპლოატაციოდ გადაცემული იყო 14,9 მილიონი კვადრატული მეტრი საერთო-ფართობის საცხოვრებელი სახლები, 1977 წელს კი საექსპლოატაციოდ გადაეცემა 110 მილიონ კვადრატულ მეტრზე მეტი. 1936 წელს მოხმარების საზოგადოებრივი ფონდებიდან ერთ სულ მოსახლეზე გამოყოფილი დახმარება და შეღავათები 21 მანეთს შეადგენდა, წელს კი 382 მანეთია.

როგორც ხედავთ, დისტანცია უზარმაზარია. თანაც ციფრებით ყველაფერს ვერ გამოხატავ. ასეთი მასშტაბის მატერიალურმა და კულტურულმა პროგრესმა ჩვენში მნიშვნელოვნად დაუახლოვა ერთმანეთს მუშაობისა და ცხოვრების პირობები ქალაქად და სოფლად, ფიზიკური და გონებრივი შრომის სფეროში. უკვე სოციალიზმის დროს გაიზარდნენ და აღიზარდნენ საბჭოთა ადამიანების ახალი თაობები, ჩამოყალიბდა მათი სოციალისტური შეგნება.

ასეთია პროცესები, რომელთა შედეგად უფლება მოგვეცა ვთქვათ, რომ სსრ კავშირში ახლა აშენებულია განვითარებული სოციალიზმი — ახალი საზოგადოების სიმწიფის ისეთი სტადია, როცა მთავრდება მთელი საზოგადოებრივი ურთიერთობის გარდაქმნა სოციალიზმისათვის შინაგანად დამახასიათებელ კოლექტიურ საწყისებზე. სწორედ ეს აძლევს სრულ გასაქანს სოციალიზმის კანონების მოქმედებას, მის უპირატესობათა გამოვლინებას საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში. აქედან მომდინარეობს სოციალური სისტემის ორგანული მთლიანობა და დინამიზმი, მისი პოლიტიკური სტაბილურობა, ურყევი შინაგანი ერთიანობა. აქედან მომდინარეობს ყველა კლასისა და სოციალური ჯგუფის, ყველა ერისა და ეროვნების მზარდი დაახლოება და ეს ქმნის ჩვენში ადამიანთა ისტორიულად ახალ სოციალურ და ინტერნაციონალურ ერთობას — საბჭოთა ხალხს. აქედანვე მომდინარეობს ახალი, სოციალისტური კულტურის შექმნა, ახალი სოციალისტური ცხოვრების წესის დამკვიდრება. **(ტაში).**

რა თქმა უნდა, განვითარებული შეიძლება ეწოდოს ჯერჯერობით ისეთ სოციალისტურ საზოგადოებას, რომელიც მძლავრ, მოწინავე ინდუსტრიას, მსხვილ მაღალმექანიზებულ სოფლის მეურნეობას ეყრდნობა, რაც საშუალებას გვაძლევს საზოგადოებრივი განვითარების მთავარ და უშუალო მიზნად პრაქტიკულად გადავაქციოთ მოქალაქეთა მრავალფეროვან მოთხოვნილებათა სულ უფრო სრული დაკმაყოფილება. ჩვენი ქვეყნის პირობებში მომწიფებული სოციალიზმისათვის საჭირო ასეთი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის შექმნის ამოცანის გადაწყვეტა უკვე მას შემდეგ დავიწყეთ, როცა ახალი წყობილების საფუძვლები შეიქმნა. როგორც ჩანს, ასევე უნდა მოიქცნენ სხვა ქვეყნებშიც, რომლებიც სოციალიზმის გზას დაადგნენ და სუსტი ან საშუალოდ განვითარებული ეკონომიკა აქვთ.

სხვაგვარი მდგომარეობა იქნება იმ ქვეყნებში, სადაც სოციალისტური რევოლუციის გამარჯვებას უკვე დიდად განვითარებული საწარმოო ძალები დახვდება. მაგრამ იქაც მომწიფებული სოციალიზმის აშენების ისეთი რთული ამოცანების გადაწყვეტა მოუხდებათ, როგორიც არის სოციალისტურ საწყისებზე მთელი საზოგადოებრივი ცხოვრების ორგანიზაციის ძნელი მეცნიერების დაუფლება, კერძოდ, სახალხო მეურნეობის დაგეგმვისა და ხელმძღვანელობის მეცნიერების დაუფლება, აგრეთვე მოქალაქეთა სოციალისტური შეგნების აღზრდა.

ერთი სიტყვით, როგორიც უნდა იყოს სოციალიზმის მშენებელი ქვეყნების სპეციფიკური პირობები, საკუთარ საფუძველზე მისი სრულყოფის ეტაპი, მომწიფებული, განვითარებული სოციალისტური საზოგადოების ეტაპი სოციალურ გარდაქმნათა აუცილებელი რგოლია და კაპიტალიზმიდან კომუნიზმისაკენ განვითარების გზის შედარებით გრძელი მონაკვეთია. თანაც განვითარებული სოციალიზმის მთელ შესაძლებლობათა შეცნობა და გამოყენება ამავე დროს კომუნიზმის მშენებლობაზე გადასვლაც არის. მომავალი აწმყოს ფარგლებს გარეთ რჩება. მომავალს აწმყო შეიცავს. და, როცა დღევანდელ, სოციალისტური აწმყოს ამოცანებს ვწყვეტთ, ჩვენ თანდათანობით შევდივართ მომავალში — კომუნისტურ მომავალში. **(ტაში).**

სოციალისტური საზოგადოებრივი ურთიერთობის სრული გამარჯვების ერთ-ერთი შედეგია, როგორც ჩვენი გამოცდილება გვიჩვენებს, პროლეტარიატის დიქტატურის სახელმწიფოს თანდათანობით გადაზრდა საერთო-სახალხო სახელმწიფოდ. საბჭოთა კავშირი დღეს ოქტომბრით შობილი სახელმწიფოს განვითარების კანონზომიერი ეტაპია, მომწიფებული სოციალიზმისათვის დამახასიათებელი ეტაპია. მაშასადამე, სახელმწიფო ორგანოების ამოცანებიც, მათი სტრუქტურაც, ფუნქციებიც, საქმიანობის წესიც უნდა შეესაბამებოდეს საზოგადოების განვითარების მიღწეულ სტადიას.

სწორედ ასეთ შესაბამისობას უზრუნველყოფს სსრ კავშირის ახალი კონსტიტუცია. როცა მას მივიღებთ, სრული უფლება გვექნება ვთქვათ: გაკეთდა კიდევ ერთი დიდმნიშვნელოვანი საქმე, რომელიც ქვეყანას აახლოებს ჩვენი პარტიისა და ჩვენი ხალხის დიადი მიზნების მიღწევასთან. **(მქუხარე, ხანგრძლივი ტაში).**

ამხანაგებო! ზუსტად 20 წლის წინათ ამ დღეს, ოქტომბერს, კაცობრიობამ პირველად გადადგა ნაბიჯი კოსმოსში. ეს გვაფუწყა დედამიწის ხელოვნურმა თანამგზავრმა, რომელიც საბჭოთა ადამიანების გონებითა და მარჯვენით შეიქმნა. **(ტაში).** მთელმა მსოფლიომ დაინახა, თუ რა შეუძლია „მეცნიერების, პროლეტარიატისა და ტექნიკის წარმომადგენელთა კავშირს“, რომელზეც საბჭოთა ხელისუფლების გარიჟრაჟისა ოცნებობდა ვლადიმერ ილიას ძე ლენინი. ამ კავშირმა ხორცი შეისხა ჩვენს ქვეყანაში სოციალისტური მშენებლობის პრაქტიკით და განვითარებული სოციალიზმის უდიდეს მიღწევათა უმნიშვნელოვანესი წყარო გახდა.

კონსტიტუციის პროექტის განხილვამ ერთხელ კიდევ ცხადყო, თუ რაოდენ მკვიდრი და ცოცხალმყოფელია კომუნისტური პარტიის გარშემო შეკავშირებული საბჭოთა საზოგადოების ყველა კლასისა და სოციალური ჯგუფის, ყველა ერისა და ეროვნების, ყველა თაობის ერთიანობა. **(ხანგრძლივი ტაში).**

ქალაქისა და სოფლის მილიონობით მშრომელი სიტყვით და საქმით დაუჭირა მხარი ახალ ძირითად კანონს. ისინი პროექტის თითოეულ სტრიქონს უდრგებდნენ საკუთარ პრაქტიკულ მუშაობას, თავიანთ შრომითი კოლექტივების საქმეებს, ისინი კისრულობდნენ გადიდებულ სოციალისტურ ვალდებულებებს, შეჰქონდათ კორექტივები გეგმებში, ეძებდნენ წარმოების ეფექტიანობისა და მუშაობის ხარისხის ამაღლების ახალ რეზერვებს, დიდი შრომითი საგმირო საქმეებით შეხვდნენ თავიანთ ახალ კონსტიტუციას. ერთ სიტყვით, ჩვენი ხალხი კვლავ წარმოჩნდა როგორც თავისი სოციალისტური სამშობლოს სრულუფლებიანი ბატონ-პატრონი. საჭელი და დიდება კომუნიზმის მშენებელ გმირ საბჭოთა ხალხს! **(ხანგრძლივი ტაში).**

ნება მიბრძანეთ, ამხანაგო დეპუტატებო, გამოვთქვა რწმენა, რომ უმაღლესი საბჭო, განიხილავს რა სსრ კავშირის კონსტიტუციის პროექტს, მიიღებს მას. ამით საბჭოთა ხალხს ხელთ მისცემს კომუნიზმის მშენებლობის ახალ მძლავრ იარაღს! **(მქუხარე, ხანგრძლივი ტაში. ყველანი ფეხზე დგებიან).**

ᲐᲛᲮᲐᲜᲐᲒ Ლ. Ი. ᲑᲠᲔᲟᲜᲔᲕᲘᲡ ᲛᲝᲮᲡᲔᲜᲔᲑᲘᲡ ᲞᲐᲡᲣᲮᲐᲓ:

ᲕᲘᲜᲝᲜᲔᲑᲗ, ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲡ ᲞᲠᲝᲒᲠᲐᲛᲐᲓ ᲕᲘᲡᲐᲮᲐᲕᲗ!

—ᲐᲡᲔᲗᲘᲐ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲛᲨᲠᲝᲛᲔᲚᲗᲐ ᲔᲠᲗᲘᲡᲣᲚᲝᲕᲐᲜᲘ ᲮᲛᲐ

ᲙᲐᲜᲝᲜᲘ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲡᲐᲪ ᲕᲔᲚᲝᲓᲘᲗ

ᲧᲕᲔᲚᲐᲡ, ვინც გუშინ თვალყურს ადევნებდა სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე, მეშვიდე სესიაზე სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის ლ. ი. ბრეჟნევის მოხსენებას, ეს ფაქტი სამუდამოდ აღიბეჭდება მეხსიერებაში. სახელმწიფოს, საზოგადოების ისტორიაში თითო-ოროლაა ისეთი მომენტი, როცა მილიონობით ადამიანთა ხანგრძლივი, შეუპოვარი, თავდადებული შრომა და ღვწლი ისე გამარჯვებით დაგვირგვინდა.

ჩვენ, პარტიის ვეტერანები, ერთხელ კიდევ მტკიცედ დავწყუნდით, რომ ჩვენს ბრძოლას ამაოდ არ ჩაუვლია. დიდი ლენინის საქმე ცოცხლობს და იმარჯვებს!

ახალ კონსტიტუციას სამართლიანად უწოდებენ განვითარებული სოციალისტური საზოგადოების ცხოვრების კანონს. უკანასკნელი კონსტიტუციის მიღებიდან დღემდე არა მარტო დროის ხანგრძლივი მონაკვეთი ძევს, არამედ ძვრებისა და აღმავლობის უდიდესი ეპოქაც. ამხ. ლ. ი. ბრეჟნევის მოხსენებაში მოყვანილი მრავალი მაგალითიდან ორი ფაქტიც ნათელ წარმოდგენას იძლევა ჩვენს წარმატებებზე — რომ მივიღოთ საზოგადოებრივი პროდუქციის საერთო მოცულობა, რაც აწარმოეს მთლიანად 1936 წელს, 1977 წლის პირობებში ამას სჭირდება ერთ თვეზე ნაკლები. და კიდევ, 1936 წელს ააგეს 14,9 მილიონი კვადრატული მეტრი ფართობის საცხოვრებელი სახლები, 1977 წელს კი მოსახლეობას გადაეცემა 110 მილიონი კვადრატული მეტრი საცხოვრებელი ფართობი.

რა მასშტაბებია, რა გაქანებაა!

ძნელია მოკლედ თქვა იმ მიღწევებზე, რაც გვაქვს სახალხო მეურნეობისა და კულტურული ცხოვრების ყველა სფეროში. ეს ნათლად არის ასახული საბჭოთა კავშირის ახალ კონსტიტუციაში, ეს დამაჯერებლად გამოიკვეთა გუშინ ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის მოხსენებაში, რომელიც აღსავსე იყო არა მარტო ღრმა მარქსისტულ-ლენინური თეორიული დებულებებით, არამედ მაღალი ჰუმანიზმით, საბჭოთა სახელმწიფოსადმი, მშრომელი ხალხისადმი, მშობლიური პარტიისადმი ერთგულების სულისკვეთებით.

ჩვენ მხურვალედ ვიწონებთ ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის მოხსენებაში ნამოყალიბებულ დებულებებსა და დასკვნებს ახალი კონსტიტუციის შესახებ, რომელშიც ასახულია ჩვენი გეგმები და იმედები, სსრ კავშირის მოქალაქეების უფლებები და მოვალეობანი.

მთელ საბჭოთა ხალხთან ერთად ჩვენც მტკიცედ ვიმეორებთ, — დიახ, ეს ის კანონია, რომელსაც ჩვენ ველოდით!

პარტიის ვეტერანები: 1917 წლიდან სკკპ წევრები — შ. დოგორჯგინიძე, ვ. კაკაბაძე, ვ. ნადარეიშვილი; 1918 წლიდან სკკპ წევრები — ა. ბოგვერაძე, შ. ლაბაძე, ი. მონიავა, ა. ხუროშელაძე, შ. ქაჯაია, ვ. ქერქაძე; 1919 წლიდან სკკპ წევრები ნ. ხადრაძე, ო. ჟურიანი, ს. ხასაია, 1920 წლიდან სკკპ წევრი მ. ნაზაროვი; 1921 წლიდან სკკპ წევრი მ. ჯაში.

ᲓᲘᲓᲘ ᲘᲜᲢᲔᲠᲔᲡᲘᲗ, ᲧᲣᲠᲐᲓᲦᲔᲑᲘᲗ!

ᲡᲣᲠᲐᲗᲔᲑᲖᲔ: სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის, საკონსტატუციო კომისიის თავმჯდომარის ამხანაგ ლეონიდ ილიას ძე ბრეჟნევის მოხსენებას კონსტიტუციის პროექტისა და მისი საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების შესახებ ტელევიზიით უსმენენ და უყურებენ პარტიის ვეტერანები და საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურ კომიტეტთან არსებული პარტიის ისტორიის ინსტიტუტის მეცნიერი თანამშრომლები (ზემოთ), თბილისის ხაზარმოო გაერთიანება „ელექტროაპარატის“ ახალგაზრდა მუშები (მარცხნივ), მცხეთის მევენახეობის საბჭოთა მეურნეობის მშრომელები და თბილისის სსრ კავშირის 50-ე წლისთავის სახელობის საწარმოო გაერთიანების ერთ-ერთი საამქროს მუშები.

ს. კილაძის („კომუნისტი“) და გ. პიბვაძის (საქინფორმის ფოტოქრონიკა) ფოტო.

ᲣᲓᲘᲓᲔᲡᲘ ᲡᲘᲐᲛᲐᲧᲘᲡ ᲒᲠᲫᲜᲝᲑᲘᲗ

ᲒᲣᲨᲘᲜ მეგობრებთან ერთად ტელევიზიის საშუალებით უდიდესი გულისყურითა და სიამაყის გრძნობით აღვსილმა მოვუსმინე სსრ კავშირის მეცხრე მოწვევის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე სესიაზე სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის, საკონსტატუციო კომისიის თავმჯდომარის ამხანაგ ლეონიდ ილიას ძე ბრეჟნევის ღრმამნიშვნელოვან და შთამბეჭდავ მოხსენებას, რომელიც ახალი კონსტიტუციის პროექტის განხილვის შედეგებს მიეძღვნა.

ჩვენი ქვეყნის ახალი კონსტიტუციის პროექტის საყოველთაო-სახალხო განხილვამ კიდევ ერთხელ თვალნათლივ დაგვანახვა პარტიისა და ხალხის ურღვევ მონოლითურ კავშირში.

ახალი კონსტიტუცია, როგორც ეს ლ. ი. ბრეჟნევმა აღნიშნა თავის მოხსენებაში, სწორედ ის ძირითადი კანონია, რომელსაც ჩვენ ველოდით. ამიტომ იყო, რომ მის განხილვაში აქტიური მონაწილეობა მიიღო როგორც პარტიამ, ისე მთელმა ჩვენმა ხალხმა.

ჩვენი ქვეყნის ძირითად კანონს, რომელსაც მიმდინარე სესია მიიღებს და დამტკიცებს, საბჭოთა ხალხის კიდევ ერთი ნათელი ორიენტირი იქნება კომუნიზმის მშენებლობის გზაზე.

სწორედ ამიტომ არის, რომ დღეს ჩემს ხმას სიამაყის გრძნობით აღვსილი ვუერთებ ქვეყნის მილიონობით მშრომელის ხმას და მათთან ერთად ვიწონებ ახალ კონსტიტუციას, რომელიც სულ მოკლე ხანში თავის ცხოველმყოფელ კვალს დაანრევს, როგორც ჩვენი ქვეყნის, ისე მთელი კაცობრიობის ნათელ მომავალს.

შ. ჯოხაძე,
ს. ორჯონიკიძის სახელობის ხაზარმოო გაერთიანება „საქლვინომანქანაშუნის“ ხარატი, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი.

ᲡᲐᲛᲨᲝᲒᲚᲝᲡ ᲐᲧᲕᲐᲕᲔᲑᲘᲡ ᲒᲖᲘᲗ

ᲩᲕᲔᲜ, ქართველმა მეჩაიეებმა, რომლებიც ახალი შრომითი წარმატებებისთვის აღგვანთო სამშობლოსთვის მიცემული პირობის შესრულებასთან დაკავშირებით ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის მოლოცვამ, დიდი გულისყურით მოვისმინეთ სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის, საკონსტატუციო კომისიის თავმჯდომარის ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის მოხსენება უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მეშვიდე სესიაზე „საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტისა და მისი საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების შესახებ“.

ჩვენი მთელი ყურადღება ახლა მიპყრობილია კრემლისაკენ, სადაც მუშაობას განაგრძობს სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მეშვიდე სესია, სადაც იბადება ჩვენი ქვეყნის ახალი ძირითადი კანონი, რომელსაც დიდხანს ელოდნენ საბჭოთა ადამიანები. უდიდესი მნიშვნელობის მქონე ეს ისტორიული დოკუმენტი განსაზღვრავს ჩვენი სამშობლოს შემდგომი აყვავების გზებს, კეთილ გაგლენას მოახდენს თითოეული ჩვენგანის ბედზე. სწორედ ამიტომ არის, რომ ჩვენი ბრიგადის წევრები, რომლებმაც წლეულს ხაცვლად გეგმიური 300 ტონისა 500 ტონამდე ჩაის ფოთოლი მოკრიფეს და პლანტაციის ყოველ ჰექტარზე სარეკორდო მოსავალი მიიღეს მთელ რაიონში, მხურვალედ იწონებენ ამხ. ლ. ი. ბრეჟნევის მოხსენებას და აღუთქვამენ პარტიასა და მთავრობას, რომ ოქტომბრის რევოლუციის მე-60 წლისთავის იუბილესთვის კიდევ ათობით ტონა „მწვანე ოქროს“ შემატებენ სანუკვარ 405.000 ტონას, ასევე გადაჭარბებით შეასრულებენ სახელმწიფოსათვის სხვა სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მიყიდვის გეგმა-ვალდებულებებს.

გ. ბაკურაძე,
მახარაძის რაიონის სოფელ მახარაძის კოლმეურნეობის ბრიგადირი, ლენინის ორდენოსანი.

ᲡᲐᲑᲭᲝᲚᲝᲝ ᲒᲐᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲑᲘᲡᲐᲙᲔᲜ

ᲛᲗᲔᲚᲘ ჩვენი დიადი ქვეყანა, და მე ვიტყოდი, მთელი ადამიანი, დიდი გულისყურით, გამორჩეული ინტერესით უსმენდა გუშინ ამხანაგ ლეონიდ ილიას ძე ბრეჟნევს. ერთბაშად, მხოლოდ ერთხელ მოსმენით ძნელია სრულყოფილად ჩასწვდე ამ ისტორიული მოხსენების სიღრმეს, ძნელია შეაფასო მისი საერთაშორისო-პოლიტიკური და საზოგადოებრივი მნიშვნელობა.

ახლა შეიძლება ვილაპარაკოთ მხოლოდ პირველ შთაბეჭდილებებზე, იმ სიხარულისა და სიამაყის გრძნობაზე, რასაც ყოველი ჩვენგანი განიცდიდა გუშინ ტელევიზორებთან თუ რადიომიმღებებთან. პირველი შთაბეჭდილება კი უდიდესი, განსაკუთრებულია და ამის ღრმა შეგნებით გვავსებს, რომ ჩვენს მშობლიურ კომუნისტურ პარტიას ლენინური ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს მეთაურობით საბჭოთა ხალხი, საბჭოთა ქვეყანა ხათელი ლენინური გზით მიჰყავს სანუკვარი კომუნისტური საზოგადოების საბოლოო გამარჯვებისაკენ.

ლადო გუდიაშვილი,
სსრ კავშირის სახალხო მხატვარი, სოციალისტური შრომის გმირი.

ᲙᲝᲛᲣᲜᲘᲡᲢᲔᲑᲘ, ᲙᲝᲛᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲔᲚᲔᲑᲘ, ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲛᲨᲠᲝᲛᲔᲚᲘ ᲡᲬᲐᲤᲔᲚᲝᲑᲔᲜ ᲐᲛᲮᲐᲜᲐᲒ Ლ. Ი. ᲑᲠᲔᲟᲜᲔᲕᲘᲡ ᲛᲘᲮᲡᲔᲜᲔᲑᲐᲡ

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1977 წლის ოქტომბრის პლენუმი, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მეშვიდე სესია უაღრესად დიდი პოლიტიკური ძნელბედობის მოვლენებია საშინაო და საერთაშორისო ცხოვრებაში. ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის მოხსენება „საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტისა და მისი საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების ანგარიში“ ტელევიზიითა და რადიოთი მთელმა ქვეყანამ მოისმინა, ეს პარტიისა და ხალხის, მსოფლიო საზოგადოების ყურადღების ცენტრშია.

ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის მოხსენებას შეისწავლიან პარტიული ორგანიზაციების, კომკავშირული პოლიტგანათლების, ეკონომიკური განათლების სისტემაში, ყველა ორმის მასობრივ პროპაგანდაში.

ᲛᲔᲪᲐᲓᲘᲜᲔᲝᲑᲘᲡ ᲡᲐᲜᲘᲛᲣᲨᲝ ᲒᲔᲒᲛᲐ:

ᲡᲡᲠ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲙᲝᲜᲡᲢᲘᲢᲣᲪᲘᲘᲡ ᲞᲠᲝᲔᲥᲢᲘᲡ ᲡᲐᲧᲝᲕᲔᲚᲗᲐᲝ-ᲡᲐᲮᲐᲚᲮᲝ ᲒᲐᲜᲮᲘᲚᲕᲘᲡ ᲫᲘᲠᲘᲗᲐᲓᲘ ᲞᲝᲚᲘᲢᲘᲙᲣᲠᲘ ᲨᲔᲓᲔᲒᲔᲑᲘ.

1. მთელმა ხალხმა ერთსულოვნად მოიწონა ძირითადი კანონის პროექტი, რომელიც გამოხატავს საბჭოთა ადამიანების მონაპოვარს, მისწრაფებებსა და იმედებს, ადევა მათი უფლებების გარანტიას, განსაზღვრავს მოვალეობებს, სახავს შემდგომი კომუნისტური მშენებლობის პერსპექტივებს.

2. საბჭოთა ხალხი განუყოფლად უპერს მხარს კომუნისტური პარტიის ლენინურ კურსს, პარტიის ცენტრალური კომიტეტისა და მისი პოლიტბიუროს დაუცხრომელ და ნაყოფიერ საქმიანობას სკკპ XXV ყრილობის გადაწყვეტილებათა განხორციელებისათვის.

3. საბჭოთა ხალხი თავისი სახელმწიფოს ძირითადი კანონის შემოქმედია. ხალხის აქტიურობის ორხახული გაქანება, კონსტიტუციის პროექტის განხილვის თავაუფალი, საქმიანი და კონსტრუქციული ხასიათი.

პარტიის ცენტრალური კომიტეტის, ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს, სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის, საკონსტატუციო კომისიის თავმჯდომარის ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის უდიდესი როლი ახალი კონსტიტუციის შექმნაში, მისი საყოველთაო-სახალხო განხილვის გაშლაში.

3. კონსტიტუციის პროექტის უმნიშვნელოვანესი დამატებანი, დაზუსტებანი და შესწორებანი. საბჭოთა სახელმწიფოს პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური საფუძვლები. სოციალისტური საზოგადოება არის საზოგადოება მშრომელებისა და მშრომელთათვის. საზოგადოებრივად სასარგებლოდ შრომისათვის უყოველგვარი თავის ძრიდება შეუთავსებელია სოციალისტური საზოგადოების პრინციპებთან. შრომითი კოლექტივი პოლიტიკური და სამეურნეო ორგანიზაციის პირველადი უჯრედია. მშრომელთა წინადადებანი საბჭოთა დემოკრატიის შემდგომი განვითარების, შრომის დისციპლინის განმტკიცების, ანტისაზოგადოებრივი გამოვლინებების, ბიუროკრატიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის გაძლიერების, მოქალაქეობრივი პასუხისმგებლობის ამაღლების შესახებ.

კონსტიტუციის პროექტის განხილვა სოციალისტური დემოკრატიის, საბჭოთა ადამიანების საზოგადოებრივი შეგნების, მათი პოლიტიკური სიმწიფის მაღალი დონის მკაფიო გამოვლინებაა. გულახდილი, ნამდვილად საყოველთაო-სახალხო სკა-ბაასი ჩვენი ცხოვრების უმნიშვნელოვანეს საკითხებზე, რომლებიც საბჭოთა ადამიანებს აინტერესებთ.

შემოტანილი წინადადების რაოდენობა, განხილვის დროს გამოვლენილ ნაკლოვანებათა აღმოფხვრა ყველა მშრომელს საქმეა, სახელმწიფო, სამეურნეო და კულტურული მშენებლობის კონკრეტულ უბნებზე, საზოგადოებრივი ორგანიზაციების საქმიანობაში მუშაობის შემდგომი გაუმჯობესების უმნიშვნელოვანესი პირობაა.

ᲡᲡᲠ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲙᲝᲜᲡᲢᲘᲢᲣᲪᲘᲘᲡ ᲨᲔᲛᲣᲨᲐᲝᲑᲘᲡ, ᲒᲐᲜᲮᲘᲚᲕᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲛᲘᲦᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲔᲠᲗᲐᲨᲝᲠᲘᲡᲝ ᲛᲜᲘᲨᲕᲜᲔᲚᲝᲑᲐ

1. მსოფლიო საზოგადოებრიობის მიერ სსრ კავშირის კონსტიტუციის პროექტის იქტიური განხილვა თანამედროვე მსოფლიოში სოციალიზმის უდიდესი როლის დადასტურებაა. საბჭოთა კონსტიტუცია მსოფლიოს აცხობს ქეშმარიტებას სოციალიზმისა და კაცობრიობის ხვალინდელი დღის შესახებ. საზღვარგარეთის გამოხმაურება სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მეშვიდე სესიაზე ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევი მოხსენების გამო.

2. საბჭოთა კონსტიტუცია. და მსოფლიო ისპარეზზე იდეოლოგიური ბრძოლის პრობლემები. იმპერიალისტური პროპაგანდის გაფფთრებული თავდასხმები ბჭოთა მოქალაქეების უფლებების, თავისუფლებებისა და მოვალეობების დებულებებზე, მისი მისწრაფება ჩრჩი მოსცხოს ახალ კონსტიტუციას, დაამახინჯოს მისი არსი, ხელი შეუშალოს ადამიანთა გონებაზე სოციალიზმის გავლენის ზრდას.

სოციალიზმის გადამწყვეტი უპირატესობანი კაპიტალიზმის წინაშე, სოციალისტური დემოკრატიისა — ბურჟუაზიული დემოკრატიის წინაშე. სსრ კავშირის მოქალაქე თავისი ქვეყნის ბატონ-პატრონია. საბჭოთა ადამიანის უფლება-მოვალეობათა ერთიანობა.

ᲡᲡᲠ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲙᲝᲜᲡᲢᲘᲢᲣᲪᲘᲐ ᲙᲝᲛᲣᲜᲘᲖᲛᲘᲡ ᲛᲨᲔᲜᲔᲑᲚᲝᲑᲘᲡ ᲫᲐᲚᲐᲕᲠᲘ ᲘᲐᲠᲐᲚᲘᲐ.

1. რეალური სოციალიზმი მარქსის, ენგელსის, ლენინის დიადი იდეების განხორციელებაა. ძირეული სოციალურ-ეკონომიკური ცვლილებანი საბჭოთა საზოგადოების ცხოვრებაში 1936 წლის შემდეგ.

განვითარებული სოციალიზმი კანონზომიერი ეტაპია კომუნიზმის გზაზე; მისი ძირითადი ნიშნები და თავისებურებანი. საბჭოთა სახელმწიფოებრიობის გადაზრდა კომუნისტურ საზოგადოებრივ თვითმმართველობად.

2. პარტია განვითარებული სოციალიზმის პოლიტიკურ სისტემაში. საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტია-ჩვენი ეპოქის გონება, პატიოსნება და სიბრძნისა, კომუნიზმისათვის, მთელი მსოფლიოს მშვიდობისათვის საბჭოთა ხალხის ბრძოლის სულისჩამდგმელი და ორგანიზატორი.

საბჭოთა ხალხის მონოლითური შეკავშირება ლენინური პარტიის გარშემო. საბჭოთა საზოგადოების ყველა კლასისა და სოციალური ჯგუფის, ყველა ერისა და ეროვნების, ყველა თაობის ურყევი ერთიანობა.

3. სსრ კავშირის კონსტიტუცია უმნიშვნელოვანესი პოლიტიკური დოკუმენტია, დიდი წესი-ლი მარქსიზმ-ლენინიზმის შემოქმედებითს განვითარებაში, მეცნიერული კომუნიზმის თეორიაში, სოციალისტური ქვეყნების კოლექტიურ ქმედებებში, საერთაშორისო მუშათა კლასისა და მთელი მსოფლიოს მშრომელთა ბრძოლაში.

სსრ კავშირის კონსტიტუცია ჩვენი ცხოვრების ძირითადი კანონია, საბჭოთა ადამიანების შრომითი და საზოგადოებრივ-პოლიტიკური აქტიურობის ახალი ეტაპი. თითოეულმა საბჭოთა ადამიანმა კარგად უნდა იცოდეს თავისი კონსტიტუცია, ღრმად ესმოდეს და განუხრელად ასრულებდეს მას.

საბჭოთა ადამიანების კომუნისტური იდეურობა, აქტიური ცხოვრებისეული პოზიცია, მათი თავდადებული შრომა, კარგი სწავლა, საინიერმო სამხედრო სამსახური კომუნიზმის მშენებლობაში, მშვიდობის, დემოკრატიისა და სოციალური პროგრესისათვის ბრძოლაში ახალ გამარჯვებათა საწინდარია.

სამშობლოს ძლიერება და აყვავება საბჭოთა ადამიანების უფლებათა მთავარი გარანტია. საყოველთაო-სახალხო ბრძოლა დიდი ოქტომბრის მე-60 წლისთავის ღირსეული შეხვედრისათვის, სკკპ XXV ყრილობის გადაწყვეტილებათა, მეათე ხუთწლედის დავალებათა წარმატებით შესრულებისათვის.

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲛᲨᲠᲝᲛᲔᲚᲗᲐ ᲔᲠᲗᲘᲡᲣᲚᲝᲕᲐᲜᲘ ᲮᲛᲐ

—ᲐᲡᲔᲗᲘᲐ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲛᲨᲠᲝᲛᲔᲚᲗᲐ ᲔᲠᲗᲘᲡᲣᲚᲝᲕᲐᲜᲘ ᲮᲛᲐ

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲡᲠ ᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲗᲐ ᲡᲐᲑᲭᲝᲡ ᲐᲛᲮ. Ტ. Შ. ᲑᲔᲜᲔᲣᲭᲘᲫᲔ ᲓᲐᲜᲘᲨᲜᲐ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲡᲠ ᲐᲓᲒᲘᲚᲝᲑᲠᲘᲕᲘ ᲛᲠᲬᲣᲮᲕᲔᲚᲝᲑᲘᲡ ᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲘᲡ ᲠᲐᲓᲘᲝᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲕᲘᲗ.

Ჯ. ᲤᲝᲠᲓᲘᲡ ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲐ

ᲕᲐᲨᲘᲜᲒᲢᲝᲜᲘ. 4 ოქტომბერი. (საკადესი). ამერიკის შეერთებული შტატების ყოფილმა პრეზიდენტმა ჯ. ფორდმა, რომელიც გამოვიდა ალბაიოში (მიჩიგანის შტატი), მხარი დაუჭირა საბჭოთა კავშირ-ამერიკის ახალი შეთანხმების უსწრაფესად დადებას სტრატეგიული შეტევითი შეიარაღების შეზღუდვის შესახებ.

მან განაცხადა, რომ თუ შეერთებულმა შტატებმა და საბჭოთა კავშირმა ვერ მიაღწიეს ახალ შეთანხმებას სტრატეგიული შეტევითი შეიარაღების შეზღუდვის შესახებ, ამას მოჰყვება გაძალებული შეიარაღების გაძლიერება. ხოლო თუ გამალებული სტრატეგიული შეიარაღება განახლდა და შეიქმნა სულ უფრო ძლავრი და უფრო ზუსტი რაკეტები და სხვა სახეობის ბომბები, ეს გააძლიერებს ატომური ომის საფრთხეს.

ᲘᲜᲓᲘᲠᲐ ᲒᲐᲜᲓᲘ ᲒᲐᲐᲗᲐᲕᲘᲡᲣᲤᲚᲔᲡ

ᲓᲔᲚᲘ. 4 ოქტომბერი. (საკადესი). დღეს ქალაქ დელის უმაღლესი სასამართლოს მთავარმა მოსამართლემ მიიღო გადაწყვეტილება ინდირა განდის პატიმრობიდან განთავისუფლების შესახებ. მან განაცხადა: „არა მაქვს საკმაო საფუძველი განდის საპატიმროში დასატოვებლად“. ი. განდის განთავისუფლების გადაწყვეტილებისათვის არ დაურთავთ რაიმე დამატებითი პირობა ან მითითება მისი მისვლა-მოსვლის შეზღუდვის შესახებ.

ი. განდის ათასობით მომხრემ დემონსტრაცია გამართა სასამართლოს შეხობასთან. სახელდახელო მანიფესტაცია მოეწყო აგრეთვე მისი სასლის წინ დელში, სადაც იგი განთავისუფლების შემდეგ ჩავიდა.

ამავე დროს დელში გამოაცხადეს, რომ დაპატიმრებულია ოთხი ყოფილი მინისტრი, რომლებიც ი. განდის მთავრობის შემადგენლობაში იყვნენ.

ᲙᲘᲚᲔᲕ ᲔᲠᲗᲘ ᲛᲡᲮᲕᲔᲠᲞᲚᲘ

ᲒᲣᲔᲜᲝᲡ-ᲐᲘᲠᲔᲡᲘ, 4 ოქტომბერი. (საკადესი). პროფესიონალმა კრავმა კიდევ ერთი მსხვერპლი გამოიწვია — თავის პირველსავე შეხვედრაში 30 წლის არგენტინელი კარლოს ზოზა დაახოკაუტეს და საავადმყოფოში გარდაიცვალა ისე, რომ გონს ვერ მოსულა.

მუშაობდა რა ღამის დარაჯად, ზოზამ ვერ შესძლო ოჯახის — ცოლისა და ოთხი ბავშვის რჩენა. და მაშინ მან გადაწყვეტა გამხდარიყო პროფესიონალი მოკრივე. რინგზე მისი პირველივე გამოსვლა ტრაგიკულად დამთავრდა.

ᲡᲞᲝᲠᲢᲘ

ᲙᲕᲚᲐᲕ „ᲞᲐᲡᲢᲐᲙᲘᲠᲘᲗ“

ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ლიგის ფეხბურთელთა გუნდების საკავშირო რემიორიბის ორრიგმა ტურმა კვლავ შეცვალა ადგილები ლიდერთა სამეულში, გაიმარჯვა მხოლოდ ტაშკენტის „პახტაკორმა“ — საკუთარ მოედანზე კრივიო რიგის „კრივებასთან“ — 2:0; წაიბორძიკა მოსკოვის „სპარტაკმა“, რომელიც ნულოვან ფრეს დასჯერდა სტუმართან — იაროსლავლის „ძინიკთან“, ხოლო მინსკის „დინამომ“ სამდილად „გულუბვად უპასპინძლა“ ლენინგრადის თანაკლუბელებს — 0:2.

სატურნირო ცხრილს სათავეში მოექცა „პახტაკორი“ — 44 ქულა (ბურთები — 47-21), მეორე ადგილზე გადაინაცვლა „სპარტაკმა“ — 43 ქულა (70-41), მესამეზე დარჩნენ მინსკელები — 42 ქულა (40-20).

ბოლო მატჩებში აღმავლობით თამაშობს ქუთაისის „ტორპედო“, შინ მან კვლავ დიდი ანგარიშით მოიგო, ამჯერად კიშინიოვის „ნისტრუსთან“ — 4:0 (3:0). ბურთები გაიტანეს გაბიჩაძემ, ფეფტვენიძემ, ოქროპირაშვილმა და შვეცოვმა.

ᲧᲐᲘᲛᲘ ᲛᲔᲮᲣᲗᲔ ᲞᲐᲠᲢᲘᲐᲨᲘ

ᲛᲡᲝᲤᲚᲘᲝᲡ ჩემპიონობის პრეტენდენტების ფატალიბეკოვასა და კუშნირის ნახევარფინალური მატჩის მეხუთე პარტია დასავლეთ ბერლინში ყაიმით დამთავრდა. ანგარიშია 3:2 კუშნირის სასარგებლოდ.

ᲠᲩᲔᲑᲐ ᲝᲠᲘ ᲢᲣᲠᲘ

ᲒᲘᲚᲓᲔᲑᲠᲒᲘᲡ (პოლანდია) დიდი საერთაშორისო ტურნირის დამთავრებამდე ორი ტურიღა რჩება.

მერვე და მეცხრე ტურებში მსოფლიოს ჩემპიონმა ა. კარპოვმა 1,5 ქულა მოაგროვა. მერვეში იგი ყაიმზე შეუთანხმდა დიდოსტატ ლ. კავალეკს (აშშ), ხოლო მეცხრეში სძლია დიდოსტატ ფ. ოლაფსონს (ისლანდია), ფიდეს პრეზიდენტობის ერთ-ერთ პრეტენდენტს. ამის შემდეგ მსოფლიოს ჩემპიონმა 9 თამაშიდან 6,5 ქულა მოაგროვა და პირველ ადგილზეა.

რედაქტორი
დ. მჰედლიშვილი.

ᲥᲠᲝᲜᲘᲙᲐ

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲡᲠ ᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲗᲐ ᲡᲐᲑᲭᲝᲡ ᲐᲛᲮ. Ტ. Შ. ᲑᲔᲜᲔᲣᲭᲘᲫᲔ ᲓᲐᲜᲘᲨᲜᲐ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲡᲠ ᲐᲓᲒᲘᲚᲝᲑᲠᲘᲕᲘ ᲛᲠᲬᲣᲮᲕᲔᲚᲝᲑᲘᲡ ᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲘᲡ ᲠᲐᲓᲘᲝᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲕᲘᲗ.

5 ᲝᲥᲢᲝᲛᲑᲔᲠᲘ

ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲞᲠᲝ�გᲠᲐᲛᲘᲗ

10.00 — ახალი ამბები (მოსკოვიდან), 10.10 — დილის ვარჯიში. (ფერადი, მოსკოვიდან), 10.30 — დოკუმენტური ფილმი „ლუნაჩარსკი — სახალხო კომისარი“, 11.25 — „მოქალაქენი“, 15.30 — საბჭოთა კავშირის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მეშვიდე სესიაზე (მოსკოვიდან), 16.30 — აბიტურიენტთათვის — მათემატიკა, 17.15 — განცხადებები, 17.20 — შევისწავლოთ გერმანული ენა, 17.50 — მოსწავლეთათვის „გადაძახილი“, 18.10 — კონცერტი, 18.30 — ჩვენი საკონსულტაციო დარბაზი, 19.10 — „მომმბე“ — საინფორმაციო პროგრამა, 19.45 — საბჭოთა კავშირის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მეშვიდე სესიაზე (მოსკოვიდან), 21.00 — „ჩვენი ბიოგრაფია. 1973 წელი“. (ფერადი, მოსკოვიდან), 22.00 — „ვრემია“ — საინფორმაციო პროგრამა. საბჭოთა კავშირის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მეშვიდე სესიაზე (მოსკოვიდან), 23.00 — საერთაშორისო მატჩი ფეხბურთში: პოლანდია და საბჭოთა კავშირის ნაკრები გუნდები. ტრანსლაცია პოლანდიიდან. ფერადი. შესვენების დროს „სპორტლოტოს ტირაჟი“. (ფერადი, მოსკოვიდან).

ᲛᲔᲝᲠᲔ ᲞᲠᲝ�გᲠᲐᲛᲘᲗ

18.00 — სტუდენტთათვის — მასალათა გამძლეობა, 18.45 — განცხადებები, 18.50 — სატელევიზიო დოკუმენტური ფილმი „ლენინი ნიჟნინოვგოროდში“, 19.10 — კონცერტი, 19.45 — საბჭოთა კავშირის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მეშვიდე სესიაზე (მოსკოვიდან), 21.00 — დოკუმენტური ფილმი „პოემა მუშათა კლასზე“.

ᲝᲠᲨᲐᲑᲐᲗᲘ

6 ᲝᲥᲢᲝᲛᲑᲔᲠᲘ

ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲞᲠᲝ�გᲠᲐᲛᲘᲗ

06.18 — გადაცემათა პროგრამა, 06.23 — ტანვარჯიში, 06.38 — „ჩვენი მთა-ბარის ჰანგები“, 06.50 — „სოფლის დილა“, 07.30 — რადიოგაზეთი „საქართველოს პიონერი“, 08.00 — გაზეთ „პრავდის“ მიმოხილვა (მოსკოვიდან), 08.25 — გადაცემათა პროგრამა, 08